

E L G U S T P E R L A L E
C T U R A * E L G U S T
P E R L A L E C T U R A
* E L G U S T P E R L A L
E C T U R A * E L G U S
T P E R L A L E C T U R
A * E L G U S T P E R L

*** *El Gust
per la Lectura***

2011-2012

Cròniques de la veritat oculta **Pere Calders**

R L A L E C T U R A * E L
G U S T P E R L A L E C
T U R A * E L G U S T P E
R L A L E C T U R A * E L
G U S T P E R L A L E C T
U R A * E L G U S T P E

Batxillerat
Guia per al professorat

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

*** *El Gust
per la Lectura***

2011-2012

Cròniques de la veritat oculta
Pere Calders

JOAN PINYOL COLOM

Subdirecció General de Llengua i Plurilingüisme
Servei d'Immersion i Acolliment Lingüístics

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

Índex

Presentació.....	9
Orientacions per al professorat	11
Bibliografia.....	15

Solucionari

1. Temps de Calders	21
1.1. El context històric	23
1.2. La trajectòria vital i literària.....	23
1.2.1. Els pares. Vicens Caldés i Arús i Teresa Rusiñol i Roviralta	23
1.2.2. Anys d'aprenentatge	24
1.2.3. Arts i oficis	24
1.2.4. La guerra i l'èxode	25
1.2.5. L'exili a Mèxic	27
1.2.6. Catalunya. La maduresa	28
1.2.7. Les etapes.....	30
1.3. Un perfil definit	30
1.4. Contextos i influències	31
1.4.1. El grup de Sabadell.....	31
1.4.2. La cultura mexicana.....	31
1.4.3. Realisme històric. Realisme màgic	32

2. La història d'un text transatlàntic	33
2.1. Una ratlla, un desig i una antologia. Els primers incentius	35
2.2. El retorn de l'impuls d'escriure i el premi. El reconeixement llunyà	35
2.3. Una amistat «traçada amb aèria insistència sobre l'Atlàntic». El pròleg	35
2.4. Del silenci a l'efecte «Antaviana». Les repercussions posteriors	35
3. Viatge a través de la veritat oculta	37
3.1. «La imprevista certesa»	39
3.1.1. «El desert»	39
3.1.2. «La ratlla i el desig»	40
3.1.3. «La consciència, visitadora social»	41
3.1.4. «El principi de la saviesa»	41
3.1.5. «L'any de la meva gràcia»	41
3.1.6. «La ciència i la mesura»	43
3.1.7. «La revolta del terrat»	45
3.1.8. «La clara consciència»	46
3.1.9. «L'home i l'ofici»	48
3.1.10. «Coses de la Providència»	50
3.1.11. «El Teatre Caramar»	50
3.1.12. «La clau de ferro»	52
3.2. «Ver, però inexplicable»	54
3.2.1. «El problema de l'Índia»	54
3.2.2. «Els catalans pel món»	55
3.2.3. «L'arbre domèstic»	55
3.2.4. «Cada u del seu ofici»	56
3.2.5. «L'esperit guia»	57
3.2.6. «Fet d'armes»	57
3.2.7. «Història natural»	58
3.2.8. «La fi»	58
3.2.9. «O ell, o jo»	58
3.2.10. «L'«Hedera Helix»»	59
3.2.11. «Una curiositat americana»	59
3.2.12. «Quieta nit»	60
3.3. «L'escenari desconcertant»	62
3.3.1. «Coses aparentment intranscendents»	62
3.3.2. «La maleta marinera»	62

3.3.3.	«Les mans del taumaturg».....	62
3.3.4.	«El geni magiar»	63
3.3.5.	«Feblesa de caràcter»	64
3.3.6.	«Raspall (conte infantil) »	64
3.3.7.	«Un crim»	64
4.	Anàlisi de <i>Cròniques de la veritat oculta</i>	67
4.1.	La narrativa del real meravellós.....	69
4.1. 1.	Títol i parts.....	69
4.1. 2.	L'absurd.....	69
4.1. 3.	Evadir-se de la realitat.....	69
4.1. 4.	Realitat i ficció	69
4.1. 5.	L'insòlit.....	69
4.1. 6.	L'element sobrenatural	71
4.2.	Contraherois del gran guinyol humà. Els personatges	71
4.3.	Les veus narratives.....	73
4.4.	Els motius recurrents.....	74
4.5.	En el despertar de molts somriures. La ironia caldersiana.....	75
4.6.	La reflexió amena	75
4.7.	Una depurada i rica forma. La llengua	76

Presentació

Com a país, amb una història que més d'una vegada ens ha girat l'esquena i que ha pogut silenciar la nostra cultura i tradició literàries, també hem estat a punt de perdre Pere Calders en més d'una ocasió. No em refereixo pas a deixar-lo de tenir físicament, encara que en vida hagués de passar per un dels fronts de la Guerra Civil, que l'exili primer el reclogués a la força en un camp de concentració francès i després l'obligués a refer la trajectòria en terres mexicanes lluny de la pàtria estimada i durant vint-i-tres anys tothora enyorada. Jo vull donar compte de les vegades que no hem considerat com calia la seva aportació a les nostres lletres al marge de les dictadures que en dues ocasions van estroncar-li la trajectòria literària. Primer, durant l'exili mexicà; després, un cop retornat a Catalunya i, finalment, després de la seva mort i fins als nostres dies.

Si bé és ben cert que *Cròniques de la veritat oculta* es va convertir en el seu moment, anys vuitanta, en una de les primeres obres proposades en els programes de Literatura catalana per a l'ensenyament secundari i que va permetre que molts i moltes que avui impartim la matèria de Literatura catalana descobríssim Pere Calders, també ho és que sempre ha estat necessari treballar a consciència unes maneres literàries que, amb paraules de molts joves que avui omplen les aules, o bé t'atrapen molt o bé no ho fan gens per una dificultat afegida de comprensió. Sobretot en uns joves massa avesats a idolatrar el materialisme i les imatges electròniques i que recelen d'una expressió tan genuïna dels poders de la llibertat imaginativa com la que es planteja en les narracions caldersianes.

Just en l'any en què es commemora el centenari del seu naixement, aquest dossier es proposa que l'alumnat de batxillerat redescobreixi Pere Calders a partir d'una de les seves obres més singulars, *Cròniques de la veritat oculta*. Que es deixi seduir pels tripijocs narratius que plantegen els trenta-un contes del recull i que arribi a la conclusió que el país no pot deixar perdre més una contribució tan singular al nostre imaginari col·lectiu.

El primer apartat del *Dossier per a l'alumnat, Temps de Calders*, que es pot treballar abans de la lectura del recull, es dedica a bastament a la trajectòria vital i literària de l'autor amb el propòsit de recuperar de l'oblit un periple que personalitza la nostra història i la de les nostres lletres al llarg del segle xx i per contrarestar el desconeixement general que existeix entre l'alumnat que omple els centres de secundària respecte de la persona i obra de Pere Calders.

El segon apartat, **La història d'un text transatlàntic**, que també es pot treballar abans de la lectura de l'obra, subratlla totes les circumstàncies i vicissituds que van tenir lloc al voltant del recull de contes de què és objecte el dossier. De fet, aquesta obra en concret va suposar un autèntic incentiu literari perquè el nostre autor, enmig de l'exili mexicà, retrobés la força necessària per continuar escrivint en la seva llengua i s'animés a mantenir el contacte literari amb el país que el va veure néixer, tot i els diversos contratemps. També analitza l'anomenat «efecte Antaviana» i les positives conseqüències que se'n van derivar pel que fa a la recuperació d'un referent i el punt de trobada de l'obra caldersiana amb els lectors catalans de finals dels anys setanta del segle passat.

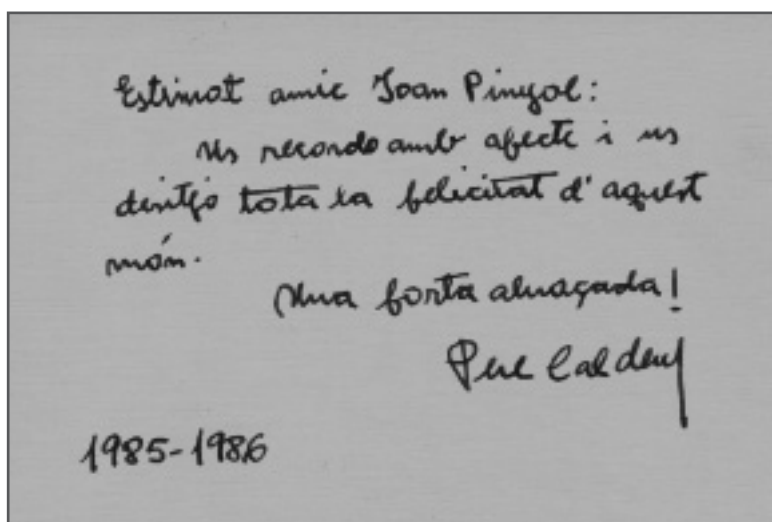
El gruix central del dossier el constitueixen les activitats que es proposen al tercer apartat, **Viatge a través de la veritat oculta**, un compendi d'exercicis de ben distinta tipologia que s'han de dur a terme un cop llegits els trenta-un contes. Hi trobareu exercicis de comprensió lectora, però també de creació literària a partir de diferents paràmetres: reescriptura de textos, creació de neologismes, exercicis de concreció textual, de comparació de textos literaris del mateix autor, propostes de creació literària, pràctiques de contextualització a partir de diversos referents culturals lligats a les trames narratives i un llarg etcètera que pretén reforçar la comprensió de les narracions i proposar-ne diferents interpretacions. Es tracta, com ja ha estat subratllat, d'un compendi d'exercicis molt diversos per tal que s'adeqüin a l'alumnat de manera que, segons els casos, el professorat pugui proposar una selecció dels exercicis segons la diversitat de l'alumnat.

Per últim, les activitats proposades en el quart apartat, **Anàlisi de Cròniques de la veritat oculta**, que cal treballar després de la lectura, aborden aspectes generals que determinen els contes del recull, com ara el tractament de l'insòlit en els contes de Pere Calders, els personatges, els motius recurrents, la ironia i la forma lingüística, entre d'altres.

Tanquen el dossier dos **Annexos**: d'una banda, un breu lèxic format per les paraules que, en cada conte, s'ha considerat que podien presentar dificultats de comprensió per a l'actual alumnat de batxillerat i, de l'altra, la reproducció íntegra del pròleg de Joan Triadú a la primera edició de *Cròniques de la veritat oculta* (1955), que es treballa en diferents moments del dossier.

En aquesta *Guia per al professorat*, a més del solucionari a les activitats proposades, trobareu una **Bibliografia** amb els principals materials consultats. Les citacions del dossier són de l'edició de l'any 2009 d'Educaula (col·lecció Educació 62, núm. 46). També hi trobareu la referència de les altres obres de l'autor, els assajos sobre l'autor i l'obra, així com també els enllaços d'Internet, la discografia i els audiovisuals citats en el dossier a propòsit de Pere Calders.

Si considerem que la literatura catalana té com a finalitat ampliar la formació literària i humanística de l'alumnat, adquirida durant les etapes educatives anteriors i en les matèries comunes de llengua i literatura del batxillerat, i que l'objecte d'estudi de la matèria, el discurs literari, pren com a base la lectura d'obres o de fragments representatius, ara que es compleixen cent anys del naixement de Pere Calders (va ser el 29 de setembre de 1912) i que les noves generacions de lectors en gran part el tornen a desconèixer, és el moment de fer veritable justícia a la seva persona i obra. De proclamar en veu alta i clara la seva decisiva aportació literària i el lligam estret que sempre hi ha hagut entre la fantasia que alimenta les seves narracions i la realitat de la qual emergeix aquesta ficció.

Estimat amic Joan Pinyol:
M'acorde amb afecte i m'
desitjo tota la felicitat d'aquest
món.
Una forta abraçada!
Pere Calders
1985-1986

Orientacions per al professorat

1 Objectius

Generals

1. Llegir, analitzar, explicar, apreciar i valorar de manera crítica textos (complets o reculls de fragments representatius) de diferents gèneres literaris per tal d'interpretar-ne l'expressió de diferents contextos històrics i socials, i com a element cabdal de plaer i d'enriquiment personal, valorant les aportacions de la literatura a la comprensió, representació i interpretació del món i de la peripècia humana.
2. Conèixer, a partir de lectures d'obres completes o fragments representatius, les característiques i recursos dels gèneres, i les principals dades dels autors i autores i obres més representatius dels moviments estètics que configuren la literatura universal.
3. Comentar textos literaris, a partir de la seva lectura, i reconèixer les representacions de la realitat, tot precisant les relacions que s'estableixen entre autors i obres de diferents moments o tradicions literàries.
4. Identificar i comentar, a través de la lectura i, si cal, amb el suport d'altres mitjans, els temes que hi apareixen i el tractament que se'n fa segons el moment i la tradició literària.
5. Potenciar la capacitat d'imaginació i d'abstracció, per descobrir la literatura com a via de representació i interpretació del món i de la vida, cosa que comporta un enriquiment personal directament relacionat amb la capacitat per gaudir del plaer estètic.
6. Planificar i estructurar amb rigor i adequació treballs acadèmics sobre temes literaris que prenguin com a base la lectura d'obres, per descriure les característiques observades, les contextualitzacions, els temes, entre altres.
7. Usar de manera crítica les fonts bibliogràfiques adequades per a l'estudi de la literatura a fi d'obtenir, interpretar i valorar informació i opinions diferents, i emprant amb autonomia i esperit crític les tecnologies de la informació i la comunicació.
8. Elaborar textos de diferents menes i amb diferents suports i mitjans, a partir dels models literaris llegits i analitzats.
9. Valorar críticament diferents expressions culturals i artístiques per a una comunicació més bona amb totes les persones, comprenent alhora el valor relatiu de les convencions socioculturals i evitant els estereotips lingüístics i no lingüístics que comporten judicis de valor i prejudicis.

Específics

1. Interpretar l'obra de Pere Calders com a fruit d'un posicionament literari concret, dins un context polític, social i literari adversos.
2. Redescobrir el periple vital de Pere Calders, així com la seva singular producció narrativa i artística.
3. Conèixer i consultar les principals fonts d'informació sobre Pere Calders, tant escrites com a la xarxa.
4. Reconèixer els motius que han fet que la seva obra destaquí enmig del panorama general de la literatura catalana de tots els temps.
5. Conèixer els motius recurrents de la seva narrativa.
6. Descobrir els seus principals recursos expressius. Fer-ne exercicis d'imitació.
7. Conèixer les tècniques de teatralització d'uns textos ideats per a ser llegits.
8. Reconèixer fins a quin punt la trajectòria literària de Pere Calders va influir en la seva obra.
9. Incentivar la creació literària pròpia a partir d'exercicis de recreació de situacions plantejades a les *Cròniques de la veritat oculta*.
10. Revalorar el gènere literari del conte i equiparar-lo a altres gèneres com la novel·la, tot coneixent l'àmplia gamma de recursos estilístics que presenta.
11. Resituar Pere Calders en el lloc que li pertany dins el nostre panorama literari.

2 Continguts

Dimensió estètica i literària

Comprensió de discursos literaris

1. Comprensió del discurs literari com a fenomen comunicatiu i estètic, com a vehicle de creació i de transmissió cultural, i com a expressió de la realitat històrica i social, tot identificant la simbologia, els estereotips i els tòpics de l'imaginari col·lectiu de la nostra societat.
2. Reconeixement de les característiques i els recursos emprats en les obres dels diferents gèneres i moviments literaris, amb la identificació i contextualització de manifestacions literàries diverses, que es facilita amb la comparació entre produccions literàries i artístiques de tota mena, època i mitjà de comunicació.
3. Reconeixement del ressò, la interpretació i l'expressió dels grans esdeveniments històrics i els canvis sociològics de l'època en què han estat escrites les obres.
4. Reflexió sobre els grans temes literaris.
5. Consolidació de l'autonomia lectora i apreciació de la literatura com a coneixement d'altres mons, temps i cultures, amb la lectura d'obres completes i de fragments representatius de les produccions d'autors i autores, moviments i períodes representatius de la literatura.
6. Participació en converses sobre textos literaris.
7. Participació en converses sobre literatura amb flexibilitat i eficàcia, matisant les opinions pròpies i respondent adequadament en situacions d'humor, doble sentit, formals o de caire col·loquial.
8. Gestió fluida i espontània de les converses en la realització de comentaris literaris i per a la construcció del coneixement.

Producció de discursos crítics i literaris

1. Planificació, elaboració i comunicació (oral, escrita o audiovisual) de treballs acadèmics realitzats amb el rigor, adequació i sentit crític necessaris per mostrar l'anàlisi, contextualització, comentaris i interpretació de l'obra llegida.
2. Elaboració d'un discurs crític argumentat a partir de la lectura dels textos literaris.
3. Elaboració, com a possible forma de treball complementari, de textos amb voluntat literària i l'ús de recursos retòrics propis del llenguatge literari a partir de l'anàlisi i la imitació tècnica de models dels escriptors i escriptores que han estat objecte d'anàlisi.

Dimensió de recerca i tractament de la informació

1. Planificació i execució individualment o en grup de projectes de recerca en literatura, en la realització dels quals calgui la captació, selecció, processament i interpretació de dades i la comunicació oral, escrita i/o audiovisual dels resultats.
2. Ús de les eines TIC per a l'elaboració i la comunicació del coneixement.
3. Identificació i utilització correcta de la informació contrastant-ne el rigor i la credibilitat, i adequant-los a la seva funció en l'aprenentatge amb consciència de la dimensió ètica del maneig i ús de la informació (respectar els drets d'autoria, citar adequadament les fonts consultades seguint alguna norma acceptada, usar èticament la informació obtinguda).

Dimensió comunicativa

1. Lectura i treball sistemàtic de discursos literaris, amb interpretació guiada de les idees complexes i posicionament crític davant el text.
2. Interpretació crítica de textos literaris on es desenvolupin missatges amb referències socioculturals complexes.
3. Producció de discursos orals i escrits .
4. Aplicació de la reflexió metalingüística i metacognitiva (adequació, coherència, cohesió i correcció) com a base de regulació en l'elaboració de les produccions pròpies i en la seva presentació final.
5. Coneixements per a la millora de la comprensió i expressió.
6. Anàlisi de les relacions significatives entre les paraules en relació amb la coherència dels textos i la seva adequació al context.
7. Ús de les normes ortogràfiques, gramaticals i tipogràfiques en la realització dels textos propis.
8. Ús de les eines TIC per a l'elaboració i la comunicació del coneixement.
9. Consciència de la dimensió ètica del maneig i ús de la informació (conèixer la manera adequada de respectar els drets d'autoria, de citar adequadament les fonts consultades seguint alguna norma acceptada, d'ús ètic de la informació obtinguda, etc.).

3 Criteris d'avaluació

1. Valorar les aportacions de la literatura a la comprensió, representació i interpretació del món i de la perifèria humana i la lectura d'obres literàries com a mitjà de maduració personal.
2. Apreciar i valorar críticament textos dels diferents gèneres literaris, contextualitzant-los i fent comentaris raonats que mostrin les anàlisis fetes sobre els seus continguts i els recursos lingüístics emprats, i els

l·ligams que es poden establir amb altres produccions literàries, artístiques o fets socials.

3. Llegir significativament l'obra indicada, tot valorant-ne la capacitat de comprensió i d'interpretació, així com l'enriquiment personal aportat.
4. Analitzar, comentar i interpretar textos literaris.
5. Participar de manera activa, reflexiva i crítica en converses per a la construcció de coneixements i la comprensió dels textos literaris que es comenten a l'aula.
6. Planificar i estructurar amb rigor i adequació treballs acadèmics sobre temes literaris (obres o fragments) que prenguin com a base la lectura d'obres, amb autonomia i esperit crític, i usar les tecnologies de la informació i la comunicació.
7. Elaborar textos de diferents menes i amb diferents suports, a partir dels models literaris llegits i analitzats, com a instruments per a l'increment del cabal de la pròpia experiència personal.

4 Orientacions didàctiques

Es tracta d'un dossier pensat per a l'alumnat de batxillerat que cursa la matèria optativa de Literatura catalana, tant si prové del batxillerat artístic, del batxillerat social o del batxillerat humanístic, i independentment de si cursa la matèria en el primer o en el segon curs. Bàsicament, perquè les activitats que es plantegen en la majoria de casos pretenen incentivar, d'una banda, l'interès pel text literari immers en el seu rerefons històric i social i, de l'altra, la creativitat a l'hora d'inventar noves situacions fictícies sobre la base de l'obra de referència.

Tal com s'ha assenyalat en la presentació, els diferents apartats de què consta el dossier plantegen la resolució de diferents activitats, sobretot de comprensió lectora a partir del conte respectiu, però també de treball de contextualització de referents de tota mena i de reescriptura de fragments a partir de pretextos diversos. S'ha procurat oferir una àmplia diversitat d'activitats, de manera que es puguin adequar al màxim a l'alumnat que treballarà el dossier i que es puguin seleccionar segons la tipologia d'aquest alumnat.

En el primer i segon apartats (**Temps de Calders** i **La història d'un text transatlàntic**) es pretén que coneguin i s'interessin per la trajectòria vital de l'autor i pel periple que va seguir el llibre d'ençà que es va publicar, amb especial atenció al context literari advers amb què es trobà en un primer moment i als factors que van contribuir a la seva difusió. En aquest sentit, es poden treballar tant abans com després de la lectura de l'obra. Quant al tercer apartat (**Viatge a través de la veritat oculta**), l'objectiu principal es treballar tots els aspectes temàtics i formals que es desprenen de les trenta-una trames, a partir d'activitats de nivells de dificultat i d'incentivació diferents, que s'han de treballar obligatòriament després de la lectura. D'aquí vénen les breus introduccions que inicien cadascun dels contes. En molts casos les respostes possibles d'aquestes activitats són obertes, perquè es reclama una participació activa de l'alumnat, no tant per resoldre els enigmes que es plantegen, sinó per contribuir amb la seva imaginació i creativitat a les diferents propostes. El darrer dels apartats (**Anàlisi de Cròniques de la veritat oculta**) posa èmfasi en el treball d'alguns aspectes singulars del llibre lligats a l'estil i a la forma, i també cal abordar-lo després de la lectura del llibre. Tanquen el dossier de l'alumnat dos **annexos**. El primer presenta un breu lèxic format per aquelles paraules de cada conte que s'ha cregut que podrien presentar una major dificultat de comprensió per a l'alumnat. En la gran majoria dels casos, les respectives definicions s'han extret del diccionari de l'Enciclopèdia Catalana en format digital. Seria bo, per tant, que es recomanés la consulta d'aquest breu lèxic en el moment en què es llegeix cada conte i que, en el cas que no resolgués tots els dubtes lèxics de l'alumnat, també se'n proposés l'ampliació. Pel que fa al segon annex, el constitueix el text íntegre del pròleg de Joan Triadó a les *Cròniques de la veritat oculta* que va aparèixer en la primera edició del llibre l'any 1955. En aquest cas és objecte d'algunes activitats del segon apartat (**La història d'un text transatlàntic**).

Per a l'avaluació, caldrà que el professorat valori el procés de resolució de les diferents qüestions proposades i, també, el grau d'implicació i de predisposició de l'alumnat a l'hora de resoldre aquelles de caràcter més obert i creatiu.

El final de les activitats hauria de comportar per a l'alumnat de batxillerat el coneixement aprofundit tant de la vida com de l'obra de referència de Pere Calders, així com una major predisposició respecte del comentari de

Bibliografia

textos literaris, atenent el context i els recursos formals, i també una incentivació afegida a l'hora de crear textos i de posicionar-se sobre diversos temes suggerits pels contes de Pere Calders.

Edició de les *Cròniques de la veritat oculta citada*

- CALDERS, Pere. *Cròniques de la veritat oculta*. Barcelona: Educaula, 2009. (Educació 62; 46)

De l'autor

- CALDERS, Pere. *Cròniques de la veritat oculta*. Barcelona: Edicions 62 i "la Caixa", 1979.
- CALDERS, Pere. *Cròniques de la veritat oculta*. Barcelona: Edicions 62 (butxaca), 2001.
- CALDERS, Pere. *Un crim i altres contes*. Barcelona: Edicions 62, 1995.
- CALDERS, Pere; DAGOLL DAGOM. *Antaviana*. Barcelona: Edicions 62, 1979. (L'Escorpí)
- CALDERS, Pere; DAGOLL DAGOM. *Antaviana*. Barcelona: Edicions 62, 2002. (El Cangur)
- CALDERS, Pere; SOLÉ VENDRELL, Carme. *Raspall*. Barcelona: Hyma, 1987.
- CALDERS, Pere. *De teves a meves*. Barcelona: Laia, 1984.
- CALDERS, Pere. *L'honor a la deriva*. Barcelona: Edicions 62, 1992.
- CALDERS, Pere. *Invasió subtil i altres contes*. Barcelona: Edicions 62, 1982.
- CALDERS, Pere. *Aquí descansa Nevares*. Barcelona: Edicions 62, 1997.
- CALDERS, Pere. *Unitats de xoc*. Barcelona: Forja, 1938.
- CALDERS, Pere. *Unitats de xoc*. Barcelona: Edicions 62, 1983.
- CALDERS, Pere. *Acolman. Un convento agustino del siglo xvi*. México DF: Atlante, 1945.
- CALDERS, Pere. *Josep Carner*. Argentona: L'Aixernador, 1991.
- CALDERS, Pere. *Mesures, alarmes i prodigis*. Barcelona: Edicions 62, 1994.
- CALDERS, Pere. *Cartes d'amor*. Barcelona: Edicions 62, 1996.
- CALDERS, Pere. *Tots els contes 1936/1967*. Barcelona: Llibres de Sinera, 1968.
- CALDERS, Pere. *Tots els contes*. Barcelona: Edicions 62, 2008.
- CALDERS, Pere. *El primer arlequí*. Barcelona: La Magrana, 1983.
- CALDERS, Pere. *Chroniques de la vérité cachée*. Canet (Llenguadoc - Rosselló): Edicions Trabucaire, 2002.

- CALDERS, Pere. «L'exploració d'illes conegudes». *Serra d'Or* (1966), núm. 7, 8, 9, 10, 11 i 12.
- CALDERS, Pere. «Després de descansar». *Avui* (15 d'agost de 1993).

Sobre l'autor i la seva obra

- ARIMANY, Miquel. «Fantasia i realitat en l'obra de Pere Calders». *El Pont* [Mèxic-Barcelona] (1956), núm. 1.
- ARTÍS GNER, Avel·lí. «Excel·lent "cum laude" per unanimitat». *Avui* [Barcelona] (27 maig 1992)
- AULET, Jaume. «La glòria del doctor Calders». *Serra d'Or* [Barcelona] (1992).
- BARTRA, Agustí. «"L'espiral" de Pere Calders». *La Nova Revista* [Mèxic] (1956).
- BATH, Amanda. *Pere Calders: ideari i ficció*. Barcelona: Edicions 62, 1987.
- BUSQUETS, Lluís. «Consideracions sobre "Cròniques de la veritat oculta"». *Gra de Fajol* [Olot] (1984), fascicle núm. 10.
- BUSQUETS, Lluís. «Pere Calders, contista, burleta, divertit». *El Correo Catalán* (20 maig 1978). A: *Plomes catalanes contemporànies*. Barcelona: El Mall, 1980.
- CABRÉ, Rosa. *Pere Calders o la passió de contar*. Barcelona: Eumo Editorial-Universitat de Barcelona (UB), 1997.
- CASTELLANOS, Jordi. (a cura de) *Pere Calders. Doctor Honoris Causa*. Bellaterra: Servei de publicacions de la UAB, 1992.
- CASTELLANOS, Jordi; MELCION, Joan. (a cura de) *Entre la ratlla i el desig. Antologia de textos*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 1995.
- CCCB. *Literatures d'exili*. Barcelona: Publicacions CCCB, 2005. [catàleg de l'exposició]
- COCA, Jordi. «Pere Calders, una invasió subtil». *Serra d'Or* [Barcelona] (1980), núm. 247.
- ESPINÀS, Josep M. *Identitats. Converses a TV3*. Barcelona: La Campana, 1986.
- FAULÍ, Josep. «Paraules i notícies de Pere Calders, senyor d'Antaviana». *Serra d'Or* [Barcelona] (setembre 1979), núm. 240; p. 11-15.
- FAULÍ, Josep. «El meu Pere Calders». *Avui* [Barcelona] (31 juliol 1994), p. 12.
- FEBRÉS, Xavier. *Diàlegs a Barcelona. Joan Oliver/Pere Calders*. Barcelona: Laia, 1984.
- GIRÓ, Carme. «Pere Calders: ruptura, estil i modernitat». *Avui* [Barcelona] (9 setembre 1994).
- GREGORI, Carme. *Pere Calders: Tòpics i subversions de la tradició fantàstica*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006.
- GUILLAMON, Julià. «Pere Calders i la literatura fantàstica». *Serra d'Or* [Barcelona] (1985), núm. 305.
- GUZMAN, Carlos. «Calders a Mèxic, 40 anys després». *Avui*. [Barcelona] (15 novembre 2004)
- MALÈ, Jordi. [et al.]. *Poètiques catalanes del segle xx*. Barcelona: UOC, 2008.
- MALLÓ, Oriol; SERRA, Montserrat. «Amb C de Calders». *El Temps* (1994), núm. 528.
- MANENT, Albert. *La literatura catalana a l'exili*. Barcelona: Curial, 1976.
- MELCION, Joan. «Cròniques de la veritat oculta», de *Pere Calders*. Barcelona: Empúries, 1986.
- MELCION, Joan. *Aquí descansa Nevares* (estudi introductor).
- MUNNÉ, A.; SOLER, M. «Entrevista a Pere Calders». *El Món* (1985), núm. 159; p. 38-39.
- PAIROLÍ, Miquel. «Pere Calders». *Presència* (7 al 13 d'octubre de 2005).
- PALÀ, Marina. (a cura de) *Calders. Els miralls de la ficció*. Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, Institució de les Lletres Catalanes, Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona, 2000. [catàleg de l'exposició]

- PARRAMON, Neus; PI, Josep; PUIG, Estanislau. *Pere Calders. Selecció de contes*. Seminari «El gust per la lectura» 1992-1993. Departament d'Ensenyament, 1992.
- PERIS, Manuel. «Pere Calders. Cada hombre es un niño que ha muerto». *La calle* (1980), núm. 122.
- PINYOL, Joan. «L'optimisme salvador o com sobreposar-se a la deriva en el món literari de Pere Calders». A: *Pere Calders i el seu temps*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003.
- PUIG, Carme. (a cura de) *Pere Calders i el seu temps*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003.
- PONS, Agustí. *Pere Calders, veritat oculta*. Barcelona: Edicions 62, 1998.
- PONS, Agustí. «Calders, el Titànic i la modernitat». *Avui* [Barcelona] (24 març 1998).
- ROIG, Montserrat. «Pere Calders i el seu món». *Serra d'Or* [Barcelona] (1971), núm. 144
- ROIG, R. (Francesc Vallverdú). «L'obra de Pere Calders». *Horitzons*, núm. 4, 1961.
- RUSCALLEDA, Xavier. «Antaviana Calders». *Gra de Fajol* [Olot] (1984), fascicle núm. 10.
- SOLÀ, Lluís. (a cura de) *Kalders i Tisner. Dibuixos de guerra*. Barcelona: La Campana, 1991.
- TESIS, Rafael. «Un narrador excepcional». *Pont Blau* [Mèxic] (1955), núm. 32.
- *Taula de Canvi*. [Barcelona] (gener-febrer 1979), núm. 13.
- TRIADÚ, Joan. «Pròleg» a CALDERS, Pere. *Cròniques de la veritat oculta*. Barcelona: Selecta, 1955.
- TRIADÚ, Joan. «Pere Calders, entre dos premis: del Víctor Català al Sant Jordi». A: CABRÉ, Rosa. *Pere Calders o la passió de contar*. Barcelona: Eumo Editorial-Universitat de Barcelona (UB), 1997.

Enllaços d'Internet

- *Actes commemoratius dels bombardeigs a Catalunya (1936-1939)* [web]. Memorial Democràtic. Generalitat de Catalunya. <<http://www.barcelonabombardejada.cat/>> [Consulta: 10 octubre 2011]
- ALEMANY, Magda; CASTELLANOS, Jordi. *Imatge i paraules de Pere Calders: Una invasió subtil* [exposició virtual]. IEC i UAB. <<http://www.iec.cat/perecalders/>> [Consulta: 20 setembre 2011]
- BUXADERA, Julià. «Cronologia segle XX» [pàgina web]. *Buxaweb*. <http://www.edu365.cat/aulanet/comsoc/Lab_historia/vincles/Cronologia_XX.htm> [Consulta: 10 octubre 2011]
- CARRÉ, Antònia. «Lausetà i Corella» [pàgina web]. *Tirant lo Blanc o la pau no passa pels exèrcits*. <<http://www.xtec.es/~acarre/proposta/litera/corella.htm>> [Consulta: 10 octubre 2011]
- *Dagoll Dagom* [web]. <<http://www.dagolldagom.com/>> [Consulta: 28 febrer 2012]
- «Dansa de Castellterçol i Ball del Ciri» [pàgina web]. *Laketània*. <http://www.laketania.com/festes/dansa_castelltercol/index.php> [Consulta: 10 octubre 2011]
- DUCRÒS, Joan. «Pere Calders». [web]. *Corpus literari Ciutat de Barcelona*. <http://www.ducros.biz/corpus/index.php?command=show_news&news_id=307> [Consulta: 28 febrer 2012]
- FERRER, Jordi; SOLÀ, Nausica. *Pere Calders* [web]. AELC. <<http://www.escriptors.cat/autors/caldersp/>> [Consulta: 20 setembre 2011]
- GUZMAN, Carlos. «Pere Calders en paños menores». *Letras Libres* (2003). [article en línia] <<http://www.letraslibres.com/revista/letrillas/pere-calders-en-panos-menores>> [Consulta: 23 abril 2012]
- «La bruixeria» [pàgina web]. *Bruixes. Un espectacle de dansa, música i màgia. Mediterrània Dansa*. <<http://bruixes.mediterraniadansa.com/projecte/la-bruixeria>> [Consulta: 10 octubre 2011]
- «La polèmica de l'home boiximà dissecat» [pàgina web]. *Museu Darder. Espai d'interpretació de l'estany*. <<http://www.museusdebanyoles.cat/darder/LesColleccions/Lapol%C3%A8micadelhomeboxim%C3%A0dissecat/tabid/346/Default.aspx>> [Consulta: 10 octubre 2011]

- MELCION, Joan. «Pere Calders, escriptor» [article en línia]. *Lletra*. UOC. <<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/pere-calders/detall>> [Consulta: 20 setembre 2011]
- *Pere Calders* [web]. *Lletra*. UOC. <<http://lletra.uoc.edu/ca/autor/pere-calders>> [Consulta: 20 setembre 2011]
- «Pere Calders» [vídeo en línia]. *Retalls*. Televisió de Catalunya. <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=683> [Consulta: 20 setembre 2011]
- *Pere Calders, l'home dibuixat* [vídeo en línia]. Edu3. <http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=645> [Consulta: 20 setembre 2011]
- «Pere Calders, l'home dibuixat» [web]. *El meu avi*. Televisió de Catalunya. <<http://www.tv3.cat/elmeuavi/2003/calders/capitulo.htm>> [Consulta: 20 setembre 2011]
- *Pere Calders. Fons personal* [web]. UAB. <<http://www.bib.uab.cat/human/fonspersonals/calders/difusio.html>> [Consulta: 20 setembre 2011]
- PEREZ, Eric. «Costumbres de la India» [pàgina web]. *Sitio de Eric Perez, un cubano sencillo*. <<http://www.eripere.com/html/costumbres.html>> [Consulta: 10 octubre 2011]
- PERRAULT, Charles. «Barba Blava» [pàgina web]. *Una mar de contes*. <<http://www.totcontes.com/conte/68/barba-blava>> [Consulta: 10 octubre 2011]
- *Una mar de contes* [web]. <<http://www.totcontes.com/>> [Consulta: 10 octubre 2011]

Audiovisual

- *Anna Lizaran llegeix Pere Calders* [enregistrament sonor]. Barcelona: Audiovisuals de Sarrià. La Magrana, 1990.
- MELCION, Joan. (guió); OLLER, Josep. (realització) *Pere Calders. La mirada subtil del narrador* [vídeo]. Barcelona: Fundació Videoteca dels Països, 1997.
- «Entrevista a Pere Calders». *Un tomb per la vida*. Televisió de Catalunya. Sant Joan Despí, 1994.
- «Conversa autobiogràfica de Pere Calders amb Oleguer Sarsanedas». *Ciutadans de Catalunya*. Catalunya Ràdio, 29 de maig de 1986.

E L G U S T P E R L
A L E C T U R A * E
L G U S T P E R L A
L E C T U R A * E L
G U S T P E R L A L
E C T U R A * E L G
U S T P E R L A L E
C T U R A * E L G U
S T P E R L A L E C T
U R A * E L G U S T
P E R L A L E C T U
R A * E L G U S T P
E R L A L E C T U R
A * E L G U S T P E
R L A L E C T U R A

Solucionari

E L G U S T P E R L
A L E C T U R A * E
L G U S T P E R L A
L E C T U R A * E L
G U S T P E R L A L
E C T U R A * E L G U
S T P E R L A L E C T

E L G U S T P E R
L A L E C T U R A *
E L G U S T P E R
L A L E C T U R A *
E L G U S T P E R
L A L E C T U R A *
E L G U S T P E R
L A L E C T U R A *
E L G U S T P E R

Temps de Calders

L A L E C T U R A *
E L G U S T P E R
L A L E C T U R A *
E L G U S T P E R
L A L E C T U R A *
E L G U S T P E R
L A L E C T U R A

1.1 El context històric

1

Fets viscuts per Pere Calders	Esdeveniment històric	Data
Una monarquia que va caure	Monarquia d'Alfons XIII	1902-1931
Dues dictadures	Dictadura de Primo de Rivera Dictadura franquista	1923-1930 1939-1975
Una república	Proclamació de la República Catalana dins la República Federal Espanyola	14 d'abril de 1931
Una guerra	Guerra Civil	1936-1939
Dos intents d'autonomia	Estatut de Núria Estatut de Sau	1931 1979
Un llarg exili	Exili dels republicans	1939-
Una transició democràtica (amb restauració monàrquica) que ell qualificava de «curiosa»	Llei de Reforma Política, ratificada (15 desembre) en referèndum	1976-1977-1978-1979

1.2 La trajectòria vital i literària

1.2.1 Els pares: Vicenç Caldés i Arús i Teresa Rusiñol i Roviralta

- L'empremta que Teresa Rusiñol va deixar en el seu fill Pere ve indissolublement lligada a l'espai de can Maurí i a l'aprenentatge de la lectura: la mare és qui li va ensenyar a escriure abans d'anar a l'escola.
- Pere Calders sempre va insistir que l'origen del seu interès per la narrativa se situava en les vetllades a la vora del foc, després del treball, en què s'explicaven tota mena d'històries de misteri.
- És una masia pairal situada a Polinyà (Vallès Occidental).
- De Vicenç Caldés rep no només una vocació cultural unida a la passió per la literatura, sinó també uns camins professionals en el món de les arts gràfiques.
- A la revista *El Teatre Català*, amb el pseudònim de Puck. És el nom d'aquell follet maliciós d'*El somni d'una nit d'estiu*.
- Amb Xavier Montsalvatge i Iglesias, pare del compositor Xavier Montsalvatge i Bassols.
- Quan les arrels han mort*.
- Al Teatre Principal de Barcelona, l'any 1910.
- Goig infinit* (1907), *Deslliurança* (1918), *Una aventura* (1919).
- Babel*, *Sanson y Borilla*, *La Bengansa de un payés y Neris enzancrentada*.
- Després de la guerra, en un exili a Mèxic que tots volien creure transitori, però que s'allargassà durant vint-i-tres anys, Teresa Rusiñol i Vicenç Caldés segueixen sent una presència constant i un punt de referència en la vida de Pere Calders i Rosa Artís, i un autèntic pont entre una banda i altra de l'Atlàntic.
- La resposta correcta és la 2a.

1.2.2 Anys d'aprenentatge

1.

- a) Li va transmetre l'amor per l'idioma i el respecte per tot el procés de lectura i escriptura.
- b) De totes les reivindicacions que Pere Calders va fer del seu pas per l'Escola Mossèn Cinto, potser la més significativa és la que fa a l'epíleg de la reedició del seu primer llibre, *El primer arlequí*, el 1983. I té el seu sentit, perquè alguns contes d'aquest primer llibre tenen l'origen, segons ell, en els exercicis que Pere Calders redactava a l'escola.
- c) Josep Parunella. Va transmetre'ls la passió per l'idioma i la paraula oral i escrita, i l'aprenentatge de les tècniques narratives.

2.

- a) Resposta oberta.
- b) El fet que hagi nascut en un país petit.
- c) L'any 1924, en què fou clausurada per la dictadura de Primo de Rivera.
- d) Sobretot amb els germans Artís Gener: en Tísner, amb qui compartí gairebé tota la seva trajectòria vital, i la Rosa, amb qui es casà en segon matrimoni ja a l'exili mexicà.
- e) Folch i Torres, Joaquim Ruyra, Carles Riba i Josep Carner, però també Salgari, Verne, Poe, etc.
- f) *La Mainada* i *En Patufet*.

3.

- a) Escola de Belles Arts de Barcelona.
- b) Pere Calders hi va consolidar la seva vocació com a dibuixant i grafista, i en rebé la capacitat crítica per posicionar-se en els moviments de renovació artística que s'hi respiraven i per teoritzar sobre la naturalesa de l'artista i la seva creació.
- c) De 1929 a 1934.
- d) Hi coincidirà amb Tísner i Enric Clusellas (amb qui iniciarà una intensa col·laboració professional).
- e) Amb Mercè Casals, que també va conèixer a Llotja.
- f) El surrealisme.
- g) «L'adéu de Pau» (1929), «Home a la finestra» (1929-1934) i «Indígena lligada a un arbre» (1929-1934).

1.2.3 Arts i oficis

1.

- a) Els compagina amb la feina com a aprenent al taller d'escenografia de Karel erný durant tres anys.
- b) Josep Janés i Olivé, que li proporciona dues plataformes per als seus primers tempteigs: el *Diari Mercantil*, on Calders arriba a tenir una secció fixa de crítica artística, i l'*Avui. Diari de Catalunya*.
- c) *El primer arlequí*, el seu primer llibre de contes. Es publica a la col·lecció «Quaderns Literaris» el 1936 gràcies a Josep Janés, que n'és el director.
- d) Perquè, segons ell, havia estat escrit sense que el prologuista s'hagués llegit tots els contes i li posava al damunt un seguit de tòpics contra els quals haurà de lluitar tota la vida.
- e) El llibre va ser molt ben rebut i el més entusiasta de tots, sense cap mena de dubte, va ser el seu amic Tísner.

- f) Tísner el situa a l'alçada d'un Mark Twain, d'un G. Chesterton o d'un Arkadi Averchenko.
- g) En aquesta novel·la posa en joc una sèrie de plans narratius, ja des de l'autopresentació, i de veus narratives diverses que, alhora que es complementen, es contradiuen i dispersen la visió lògica dels fets que al lector, acostumat a veure només una cara de les coses, li agradaria de tenir.

1.2.4 La guerra i l'èxode

1.

- a) Patia una úlcera gàstrica des de l'abril de 1936.
- b) Es va presentar immediatament i el Tribunal mèdic el va considerar inútil total per al servei de les armes.
- c) A la de 1933.
- d) Fins al setembre de 1937.
- e) Al Sindicat de Dibuixants Professionals, al Partit Socialista Unificat de Catalunya i a l'Agrupació d'Escriptors Catalans.
- f) Es converteix en ninotaire polític, escriu literatura de guerra i s'incorpora com a voluntari al cos de Carrabiners.

2.

- a) *Papitu* i *L'Esquella de la Torratxa*.
- b) Amb una discreció absoluta, de tal manera que la seva signatura amb prou feines si hi apareix.
- c) Amb el nom de «Kalders».
- d) Alloza, Nyerra (és a dir, Clusellas), Subirats, Apa, Martí Bas, Guasp, Bofarull, entre d'altres.
- e) La revista seguia molt de prop la vida de la rereguarda i hi prenia una posició inequívoca, especialment en la denúncia de la impunitat amb què actuaven els incontrolats i els escamots de la FAI. Alhora, però, se seguia la guerra, s'atacava el feixisme i el nazisme, i es fixava la mirada en la política internacional, de manera que es denunciava directament la política acomodaticia de la no intervenció.
- f) El seu dibuix, simple i intencionat, ens ofereix una mirada aparentment innocent que capgira la perspectiva, que imposa la lògica sobre l'il·lògic, la raó sobre la brutalitat. No defuig els temes més problemàtics, els més escabrosos, i sap fer humor negre amb una subtilitat impressionant, simplement, moltes vegades, girant la mirada cap al llenguatge col·loquial, portant la reflexió a la nostra pròpia representació del món.

3.

- a) «Les mans del taumaturg» i «L'any de la meva gràcia».
- b) El premi de narració en el concurs convocat per la revista *Amic*, que dirigia Janés i Olivé, destinat a promoure la creació literària dels soldats.
- c) *La cèl·lula*.
- d) La novel·la va restar inèdita i la desaparició de l'original (que guardava el seu pare a la postguerra) s'ha convertit en una de les grans incògnites, amb categoria mítica, que envolten l'obra caldersiana.
- e) Amb *Gaeli i l'home déu*.
- f) No. El premi Crexells de l'any 1938 va ser concedit a Noel Clarassó per *Francis de Cer*, una novel·la mediocre que ha restat inèdita. *Gaeli i l'home déu* no va editar-se fins molt tard, el 1986, de la mà de la seva biògrafa Amanda Bath.
- g) La resposta correcta és la 3a.

4.

- a) És reclutat a Castelló de la Plana i convertit en sergent cartògraf.
- b) Ensenyar a llegir mapes als oficials.
- c) Va participar en la presa de Terol com a assistent de l'Estat Major.
- d) Només un, contra una llauna i no la va tocar.

5.

- a) Passa la frontera francesa amb un document signat per Joan Oliver que l'acredita com a membre de l'Agrupació d'Escriptors Catalans i un altre, amb el segell oficial de Comissari Delegat del Govern de la Generalitat de Catalunya a Girona, signat per Josep Pous i Pagès, que certifica que és dissenyador i escriptor català, i un home d'excel·lents costums.
- b) Passen a França pel Coll d'Ares i s'instal·len a Prats de Molló.
- c)
 - Amb el cap abaixat.
 - Sí, en una excursió de vacances amb una colla d'amics.
 - Projectaven els mobles de casa seva i els feien construir al seu gust.
 - S'havia casat, havia tingut un fill, havia viscut la revolta militar i havia conegut la guerra i la desfeta.
 - Es veu obligat a fugir de tot el que estima i té tanta ràbia i tanta pena que plora amb els ulls ben secs i no li doldria gens morir-se.
 - Com l'esvoranc del gran esquinç que desfà Catalunya i, amb ella, les seves vides.
 - L'obsessió de fugir.
 - La mica de voluntat que els restava a tots plegats per a seguir caminant.
- d) Al castell de Roissy en Brie.
- e) «La nit a l'estany».
- f) A Buenos Aires, a *Catalunya, revista d'informació i expansió catalana*. La il·lustració va ser de M. Gimeno.
- g) Quedar-se a França o embarcar-se cap a Amèrica.
- h) Que la dona ha restat a Barcelona amb el fill.
- i) Amb data de 24 de juny, tramet al seu pare una tarja signant «Pierre Rossignol» i, com si es tractés d'un comerciant, l'informa dels contactes amb els dirigents de la casa Sirvén, disposats a continuar la sucursal barcelonina i a garantir la feina del seu pare. Li diu també que s'està preparant per marxar a finals de mes.
- j) El SERE.
- k) El primer de juliol rep l'ordre de presentar-se a Bordeus entre el dia 2 i el 4 de juliol, per tal d'embarcar-se al vapor Mexique.
- l) Una «hoja de identificación» del govern mexicà com a refugiat polític, dues maletes i una carta de Francesc Trabal, que s'acomia del seu amic, li dona una sèrie d'adreces d'interès i, sobretot, uns mots adreçats a Josep Carner.
- m) Se'l nomenà delegat per representar la Institució de les Lletres Catalanes a Mèxic per tal d'organitzar els escriptors catalans exiliats, posar-los en contacte amb els organismes culturals i coordinar-los amb els que es vagin constituint en altres països americans.

- n) En una carta a Tísner li confessa: *Els dibuixants hi tenim un camp per córrer extraordinari; i només amb cinc dies d'ésser aquí he trobat una colla d'oportunitats.*

1.2.5 L'exili a Mèxic

1.

- a) Ben aviat, entra a col·laborar, gràcies a Josep Carner, a l'editorial Atlante, de Joan Grijalbo i Estanislau Ruiz Ponseti, i, el 1943, s'incorpora a la Unión Tipográfica Editorial Hispanoamericana (UTEHA), que dirigia José Maria González Porto.
- b) Van des del dibuix comercial a la il·lustració, el gravat, el disseny de les portades o la creació de logotips.
- c) *Manual de topografía* de l'editorial Atlante, *Diccionario Enciclopédico UTEHA* i *Enciclopedia de la juventud*.
- d) Les compagina amb les que fa a Publicistas Mexicanos o amb la direcció d'una impremta, Cal-Fer, un negoci que al capdavant li resultarà ruïnós.
- e) Dues de les seves portades van ser seleccionades per a representar Mèxic en la International Facht Exhibition.
- f) *Cirurgía bucal* i *Bioquímica de la Enfermedad*.
- g) Troba un nou procediment que millora i abarateix considerablement la reproducció de fotografies per mitjà de l'òfset.
- h) Calders patenta el seu invent a Mèxic i es posa en contacte amb la casa Kodak, dels Estats Units, amb vistes a la seva explotació comercial. La resposta triga a arribar i, quan arriba, és negativa perquè l'empresa fotogràfica afirma que ja ha trobat els seus propis procediments. Pere Calders sempre va tenir la impressió que l'empresa l'havia plagiat o, si més no, havia partit del seu invent per trobar un sistema propi.
- i) *Acolman. Un convento agustino del siglo XVI* (1945).
- j) Galerías Artísticas SA, la cervesa Carta Blanca, la casa de decoració i mobles Decor SA, la fàbrica de bicicletes Colibrí, la cervesa Monterrey, el perfum Fruit vert florel, el suc de tomàquet Del fuerte i el periòdic *Sábado Deportivo*.
- k) Per a *Odisseu* (1953).

2.

- a) A través d'una intensa i apassionada correspondència.
- b) El 22 de juliol de 1943.
- c) Amb Rosa Artís va tenir tres fills: Raimon (1947), Glòria (1949) i Tessa (1950).

3.

- a) Tísner, Agustí Bartra i Anna Murià, el pintor Giménez Botey, Josep Roure-Torrent, la família Peypoch, Rafael Vidal, Jordi Vallès i molts d'altres. I Josep Carner, mentre va ser a Mèxic.
- b) «Xicranda de Mèxic».
- c) En un dibuix «dels arbres despullats per l'hivern de la conca del Texcoco» que Calders li havia regalat.
- d) *Arbres*.
- e) «Amb efecte d'amic i d'una mena d'oncle.»
- f) Resposta oberta.

- g) A l'admiració per Juan Rulfo i a l'assistència a reunions organitzades per Josep Carner en què participen Octavio Paz, Alfonso Reyes, Carlos Fuentes i alguns intel·lectuals espanyols.
- h) Intenta d'activar el mandat que tenia de Francesc Trabal i organitzar els grups d'escriptors exiliats a Mèxic, de manera que l'activitat literària que no es podia fer a la Catalunya sotmesa a la repressió franquista es realitzés a fora.

4.

- a) Reculls de contes o la seva novel·la *Gaeli i l'home déu*. Especialment, la sèrie de *Disset contes*, premi Concepció Rabell als Jocs Florals de Mèxic.
- b) La modèstia i el fet de ser incapaç d'intrigar o remenar la cua perquè li publiquin alguna cosa.
- c) Es troba antologat el 1949 a *L'humor a la Barcelona del noucents*, un llibre amb il·lustracions inèdites de Xavier Nogués, i Joan Triadú li publica quatre contes dins l'*Antologia de contistes catalans* (1850-1950).
- d) La publicació del seu primer llibre de postguerra, *Cròniques de la veritat oculta*, a Barcelona, el 1955.
- e) Amb «Tres poemes mexicans de Netzahualcòyolt».
- f) Una certa crisi estètica, una certa desorientació.
- g) Amb el conte «La ratlla i el desig».
- h) *La ciutat cansada*.
- i) L'aproximació al món i, sobretot, als personatges mexicans o, millor, a l'indi mexicà.
- j) Als contes de *Gent de l'alta vall* (1957) i *Aquí descansa Nevares* (1967).

5.

- a) L'editorial per a la qual treballa per lliure, la UTEHA, semblava que volia potenciar la seva filial barcelonina, la Muntaner i Simón, comprada uns anys abans.
- b) El de Nestor Luján.
- c) El 8 d'octubre del 1962, a Veracruz, en el transatlàntic Covadonga.
- d) Es dirigeixen a Bilbao, via L'Havana i Nova York.
- e) S'instal·len a Sant Cugat fins al 1966, que es traslladaran al que serà ja el seu domicili definitiu, al carrer Borrell, al barri de Sant Antoni, de Barcelona.

1.2.6 Catalunya. La maduresa

1.

- a) Com a dibuixant, com a corrector i com a traductor.
- b) El seu pare, José María Valverde i Josep M. Boix i Selva.
- c) No en van voler saber res.
- d) El propietari va demanar per ell i, en veure el que havia passat, l'incorporà com a gerent de producció.
- e) Amb Jesús Moncada.

2.

- a) Escriure una biografia de Josep Carner.
- b) La novel·la *L'ombra de l'atzavara*.
- c) El Premi Sant Jordi del 1963.

- d) El setmanari *Tele-Estel* (1966-1970).
- e) Una plataforma per tornar a escriure i publicar contes amb regularitat, i per reprendre el periodisme d'opinió i el comentari d'actualitat.
- f) «Pas a desnivell».
- g) A *Canigó* i al diari *Avui*.

3.

- a) *Tots els contes* (1936-1967).
- b) No; és l'exponent més clar dels límits de la recuperació cultural de la postguerra.
- c) Que s'iniciés l'ensenyament en català i que la literatura catalana anés fent-se present a les escoles i en la vida pública.
- d) L'estrena, el 1978, d'*Antaviana*, un muntatge de la Companyia Dagoll Dagom sobre contes de l'escriptor.
- e) A tot l'Estat espanyol, a Itàlia i a França.
- f) Jaume Sisa.
- g) Accentuava el seu caràcter imaginatiu i màgic i va connectar de ple amb algunes de les inquietuds de l'època, a més d'obrir, com va ser a bastament assenyalat amb motiu de l'estrena, noves perspectives al teatre català.
- h) Amb la publicació d'*Invasió subtil i altres contes* (1979).
- i) S'hi recollia la seva producció més recent: entre d'altres, la primera sèrie dels «Contes portàtils», que havien aparegut anteriorment a la revista *Els Marges*, i que són un exponent, per la seva capacitat de síntesi, del virtuosisme narratiu, de l'enginy i de la gràcia de l'escriptor.
- j) El seu pas per escoles i instituts, la conversió de la seva obra i de la seva persona en una peça clau, familiar, per als ensenyants i per als alumnes.
- k) *Tot s'aprofita* (1983), *De teves a meves* (1984), *Un estrany al jardí* (1985), *El barret fort i altres inèdits* (1987) i *L'honor a la deriva* (1992).
- l) *Dibuixos de guerra. Kalders i Tísner* (1991).
- m) *O principio da sabedoria* (1975), dirigida per Antonio de Macedo, i *La veritat oculta* (1987), de Carles Benpar.
- n) Rep la Lletre d'Or del 1979, el Premi de Literatura Catalana de la Generalitat l'any 1983, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes el 1986, doctor *honoris causa* per la Universitat Autònoma de Barcelona i la Medalla d'Or de l'Ajuntament de Barcelona el 1992 i el Premi Nacional de Periodisme el 1993, entre tants.

4.

- a) El 21 de juliol de 1994.
- b) *Aleshores jo, sense el pes de la carn, em sentiré deslligat de mans. I, si finalment resulta que n'hi ha, aniré al cel, on passaré una llarga temporada.*
- c) El volum *Cartes d'amor*, a cura de Francesc Vallverdú: una selecció de les cartes que Pere Calders va escriure, durant el període del seu enamorament, a Rosa Artís.
- d) *La ciutat cansada* (2008), inacabada. El 2009 es presentà l'edició crítica no comercial de dues altres novel·les inacabades, *La marxa cap al mar* i *Sense anar tan lluny*.
- e) El 1996, Maria Campillo publica l'article «La mirada de Pere Calders» en el volum *De Rusiñol a Monzó: humor i literatura*, que recull els textos d'un cicle de conferències sobre humor i literatura que va celebrar-se la el 1994 a Girona. I la Universitat Autònoma, com a dipositària del Fons Pere Calders, publica, a cura de Jordi Castellanos i Joan Melcion, un volum d'homenatge titulat *Entre la ratlla i el*

desig: antologia de textos, que recull, a banda de contes ja publicats, dos fragments de novel·les inèdites i algunes cartes escrites des de l'exili mexicà. El 1997 apareix el llibre *Pere Calders o la passió de contar*, a cura de Rosa Cabré, que recull les intervencions que es van fer en el col·loqui sobre l'escriptor celebrat l'abril de 1991 a la Universitat de Barcelona, i també s'edita el vídeo *Pere Calders: la mirada subtil del narrador*, amb guió de Joan Melcion. Agustí Pons publica la seva extensa biografia sobre l'escriptor, *Pere Calders, veritat oculta*, l'any 1998.

- f) Les actes del Congrés Internacional «Pere Calders, l'escriptor i el seu temps», celebrat a la UAB i a Barcelona l'any 2000.
- g) *Un exilio horizontal. Pere Calders y México*, de Carlos Guzmán Moncada, llibre que va rebre el Premio Nacional de Ensayo Malcolm Lowry 2005.

5.

- a) El conte «Raspall», per exemple, il·lustrat per Carme Solé Vendrell, es tradueix al castellà i a l'holandès el 1981; a l'alemany, el 1982; a l'anglès, el 1986, i al japonès, el 1990. El 1984 es publica el recull de contes *Ruleta rusa y otros cuentos*, traduïts al castellà, i es tradueix a l'èuscar *Els nens voladors*. El 1985 apareixen en castellà *Ronda naval sota la boira* i *Aquí descansa Nevares*, i *Cròniques de la veritat oculta* és traduït al gallec. El 1986 es tradueix al castellà *De teves a meves* i es publica un recull de contes bilingüe català-castellà amb el títol *El principio de la sabiduría / El principi de la saviesa*. El 1988 es tradueix al castellà el recull de contes *Tot s'aprofita*, i també es reuneix en un mateix volum *El primer arlequí, Crónicas de la verdad oculta* i *Gente del alto valle...*

1.2.7 Les etapes

1.

Primera etapa (1912-1939, Catalunya)	Segona etapa (1939-1962, Mèxic)	Tercera etapa (1962-1994, Catalunya)
Josep Parunella	Mèxic DF	Congrés Internacional «Pere Calders, l'escriptor i el seu temps»
Castell de Roissy en Brie	transatlàntic Covadonga	<i>Un estrany al jardí</i>
Prats de Molló	UTEHA	<i>Tele-Estel</i>
Mercè Casals	<i>Gaeli i l'home déu</i>	<i>Ronda naval sota la boira</i>
<i>L'Esquella de la Torratxa</i>	Acolman	<i>Sense anar tan lluny</i>
Can Maurí	<i>Antologia de contistes catalans</i>	Muntaner y Simón
Editorial Quaderns Literaris	Premi Concepció Rabell	<i>Antaviana</i>
<i>Unitats de xoc</i>	<i>Gent de l'alta vall</i>	<i>Pere Calders, veritat oculta</i>
<i>La glòria del doctor Larén</i>	cervesa Monterrey	<i>Tot s'aprofita</i>

1.3 Un perfil definit

1

- a) Històries d'aparicions, de fantasmes i fets extraordinaris.
- b) Anaven a dormir al pis de dalt amb llum de carbur i veien tot d'ombres projectades a la paret i sentien el soroll de les òlibes que feien niu a les golfes i dels ratolins.

- c) La fantasia, l'absurd i la ironia.
- d) Perquè li semblava que tot el que explicava li havia passat en un sentit o altre.
- e) Es va convertir en tècnic cartògraf.
- f) Com un país que els va acollir molt generosament, un país interessantíssim, amb una gent molt diferent de nosaltres, que t'atreu pel seu caràcter.
- g) Els rep amb els braços oberts i els ofereix un marc de llibertat d'idees i unes possibilitats de publicació en català només comparables a les de la República a Catalunya.
- h) Antaviana.
- i) Que s'acostumessin a expressar-se per escrit.
- j) Al seu primer llibre, *El primer arlequí*.
- k) Que Calders estava influït per Massimo Bontempelli.
- l) No, perquè Calders no l'havia llegit mai.
- m) Que procurin defugir d'aquesta influència perquè el que han de fer és expressar alguna cosa que no hagi dit ningú.
- n) A la imitació, i això té menys interès que intentar ser un mateix.
- o) A finals dels setanta, gràcies a l'obra de teatre *Antaviana*, basada en contes seus.
- p) Tot el contrari, el fa feliç i content.
- q) Que sent que li falta alguna cosa.
- r) Al muntatge teatral *Antaviana* i al fet que es fessin llegir a les escoles.
- s) Es va sentir molt esgarrifat perquè dedicaven temps i diners a un treball seu. Va pensar que fracassarien, que se sentiria culpable i això li feia molta angúnia.
- t) Per un amor al llenguatge i per unes ganes d'explicar instintives.
- u) El Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.
- v) Els japonesos.
- w) D'un deliri per les novetats tecnològiques: amant dels rellotges, dels ordinadors i de les càmeres.
- x) Són en color, en relleu i amb música de fons i tot.

1.4 Contextos i influències

1.4.1 El Grup de Sabadell

1. La Colla de Sabadell o Grup de La Mirada fou una agrupació de gent jove fundada l'any 1917 a l'entorn de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, amb l'objectiu de renovar la vida cultural de la seva ciutat i —a un nivell més ampli— de Catalunya. En formaven part artistes i escriptors com Joan Oliver, Francesc Trabal, Armand Obiols, Ricard Marlet, Lluís Parcerisa, Antoni Vila Arrufat, Josep M. Trabal i Benessat, Miquel Carreras i Joan Garriga, entre altres. El màxim impulsor en va ser Francesc Trabal.

1.4.2 La cultura mexicana

1.
 - a) Resposta oberta.

- b) Resposta oberta.
- c) Resposta oberta.

1.4.3 Realisme històric. Realisme màgic

1.

- a) Nom amb el qual s'autodefiní el moviment literari que, aproximadament entre el 1959 i el 1968, propugnà una ruptura amb les actituds culturals i literàries vigents a Catalunya, moltes d'elles supervivents, encara, del període de preguerra. També propugnà el realisme en un intent d'inserir el treball intel·lectual i literari en el procés de recuperació política del país i com a arma de lluita contra el franquisme. En el decenni de 1950-60 començà a reaparèixer el realisme, ja sia en la poesia (Jordi Sarsanedas, Miquel Martí i Pol, etc.), ja sia en la novel·la testimonial escrita a l'exili (Ferran de Pol, Vicenç Riera i Llorca, J. Amat i Piniella, etc.). Els canvis polítics de la darrerria dels anys cinquanta, així com la mort de Carles Riba i l'aparició de *Vacances pagades* (1959) de Pere Quart i de *La Pell de Brau* (1960) de Salvador Espriu –autors que es constituïren models– marcaren la imposició del nou moviment, el qual trobà la seva màxima formulació en l'obra crítica de Josep M. Castellet i Joaquim Molas, els quals publicaren l'antologia *Poesia catalana del segle xx* (1963) on, partint d'una metodologia marxista d'anàlisi literària, reinterpretaven la tradició poètica i proposaven les noves línies de creació. En poesia s'hi relacionen Vicent Andrés i Estellés, Francesc Vallverdú, Miquel Bauçà, Francesc Parcerisas i, en part, Gabriel Ferrater, entre d'altres. La novel·la, influïda pels corrents nord-americans d'entreguerres i pels italians de postguerra, donava autors com Josep M. Espinàs, Manuel de Pedrolo i Baltasar Porcel. El teatre oferí, d'una banda, l'aparició del neorealisme (J. M. Benet i Jornet) i, de l'altra, la introducció del teatre èpic de Bertolt Brecht portada a terme per Ricard Salvat, entre d'altres, i que influí fortament alguns autors joves, com Jordi Teixidor i Jaume Melendres.

2. Resposta oberta.

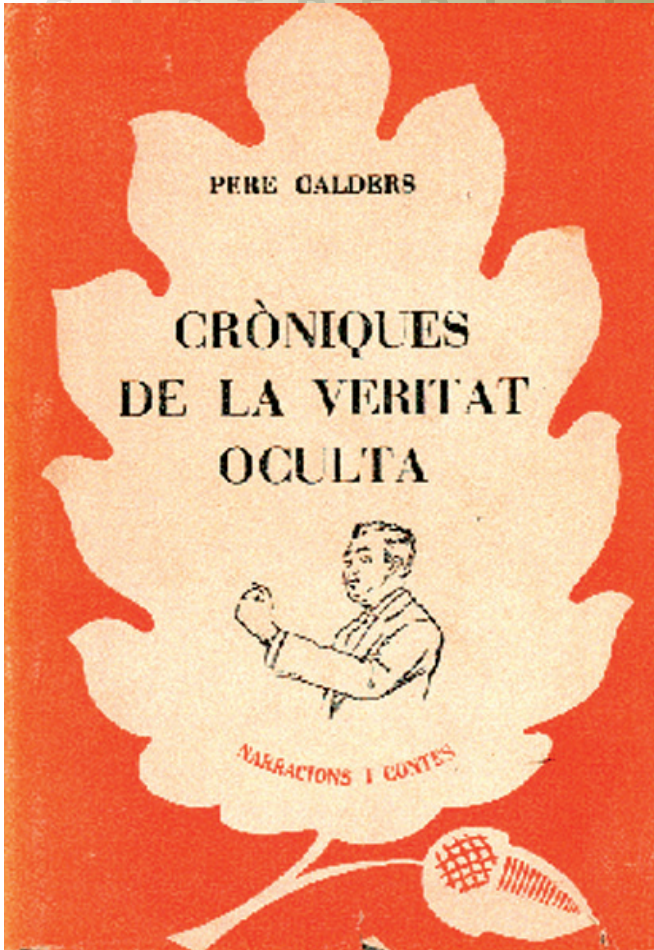
3.

- a) No. Perquè diu que el van adscriure a aquest corrent per la moda de posar etiquetes a tothom i que ell no coneixia gaire els que el representaven.
- b) Segons el *Diccionari de Termes Literaris* (Edicions 62), el realisme màgic proposa una tècnica de representació en què la realitat no es limita a l'univers experimentable sensorialment, sinó que en formen part els mites, les creences i els desigs. Neix a la literatura llatinoamericana a partir dels anys quaranta del segle passat i en són exponents Jorge Luis Borges, Alejo Carpentier, Juan Rulfo, Gabriel García Márquez...

4. Resposta oberta.

E L G U S T P E R L
A L E C T U R A * E
L G U S T P E R L A
L E C T U R A * E L
G U S T P E R L A

2

La història d'un text transatlàntic

A L E C T U R A * E
L G U S T P E R L A
L E C T U R A * E L
G U S T P E R L A L
E C T U R A * E L G U
S T P E R L A L E C T

2.1 Una ratlla, un desig i una antologia. Els primers incentius

1 A més de «La ratlla i el desig», hi va incloure «L'“Hedera Helix”», «Una curiositat americana» i «La consciència, visitadora social». Altres contistes antologats van ser Robert Robert, Frederic Soler, Emili Vilanova, Gabriel Maura, Jacint Verdaguer, Àngel Guimerà, Narcís Oller, Marià Vayreda, Raimon Casellas, Joan Maragall, Santiago Rusiñol, Prudenci Bertrana, Pere Coromines, Victor Català, J. Pons i Pagès, A. Ruiz i Pablo, J. Oller i Rabassa, Joaquim Ruyra, J. Masso i Torrents, Ramon Reventós, Joan Sacs, Xavier Montsalvatge, J. Roig i Raventós, Alexandre Plana, E. Duran i Reynals, Josep Carner, Joan Santamaria, Carles Soldevila, C. A. Jordana, Josep Pla, Carles Riba, Miquel Llor, Agustí Esclasans, Francesc Trabal, Cèlia Suñol, Joan Oliver, Joan Mínguez, Maurici Serrahima, Tomàs Garcés, Josep Selva, Josep Sol, Mercè Rodoreda, Xavier Benguerel, Rosa Leveroni, L. Ferran de Pol, Pere Calders, Salvador Espriu, Maria Aurèlia Capmany, Jordi Sarsanedas.

2.2 El retorn de l'impuls d'escriure i el premi. El reconeixement llunyà

1 El premi es comença a convocar el 1953, en què guanya Jordi Sarsanedas amb el llibre *Mites*. El jurat del Víctor Català que l'any 1954 va premiar les *Cròniques* estava integrat per Ernest Martínez Ferrando, Miquel Llor, Joan Oliver, Josep Miracle i Joan Triadú.

2.3 Una amistat «traçada amb aèria insistència sobre l'atlàntic». El pròleg

- 1
- a) Perquè ell ja va apostar per Pere Calders en la seva *Antologia de contistes catalans*.
 - b) De *lletrota d'infant que sembla arrencada d'un plànol amb corbes de nivell*.
 - c) A Mèxic i a Catalunya, respectivament.
 - d) No, i tampoc no fa patir el fet de no comprendre'l.
 - e) *Divertir, descriure els costums, o millorar la humanitat*.
 - f) De *la fusió d'un viure intens, cristal·litzat en el repòs, en el sofriment i en la llunyania*.
 - g) Pirandello, Poe i Kafka.

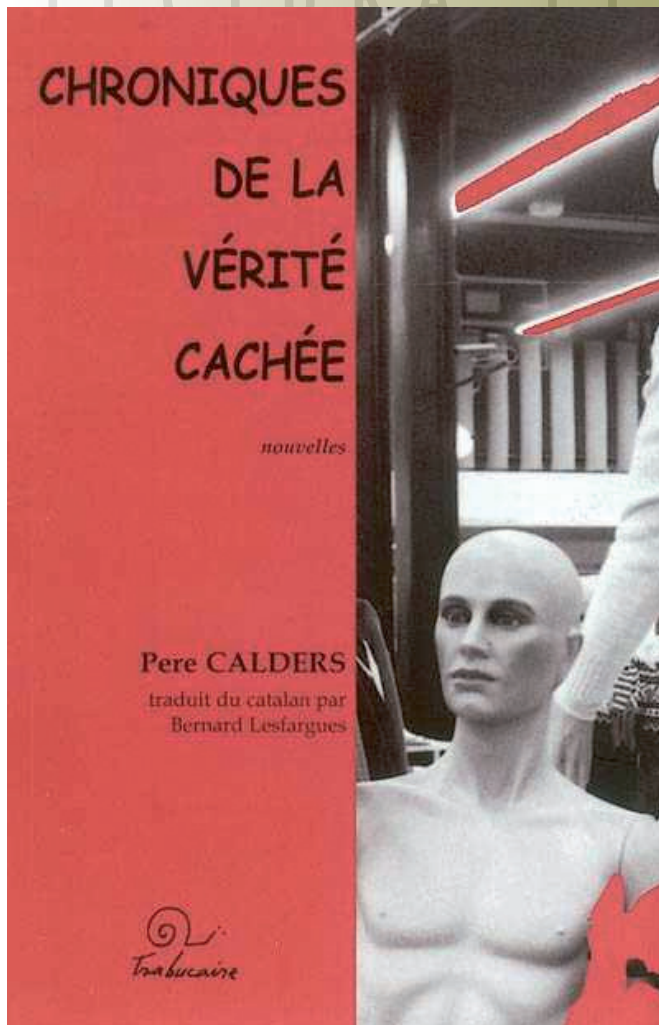
2 En un primer moment a Joan Triadú li sembla que es troba davant d'una obra humorística, imaginativa, contada amb molta imaginació, però amb un aire d'assossec, de certa bonhomia, de bell sentit comú. Després el sorprèn la fantasia dels contes. Rectifica i s'adona que hi ha quelcom més que humor i que sàtira. Més endavant diu que l'esperit del llibre no obeeix sempre al mateix propòsit, però sí a la mateixa tibant sensibilitat. Finalment conclou que es queda amb la profunda filosofia de l'obra, *lírica i tràgica, amb la seva transcendent solitud, i sobretot amb la seva tragèdia espectral, vivent, més actual que un mal somni*.

2.4 Del silenci a l'efecte «Antaviana». Les repercussions posteriors

1 Per la situació de la cultura catalana, perquè estava a punt d'arribar la torbonada del realisme social i perquè el lector al qual va dirigida aquesta obra de Calders, el lector català, no recobrarà la seva capacitat per a la ironia i la fantasia literària fins que no s'hagi tret de sobre el matalàs asfixiant del franquisme.

- a) «Antaviana» és la paraula màgica que s'inventa un nen d'un conte de Pere Calders per fugir de l'avorriment dels deures escolars. El ressò que va tenir *Antaviana*, espectacle màgic i quotidià alhora, fou possible, en gran mesura, perquè per primera vegada al país una companyia de teatre independent havia abandonat els temes polítics i s'endinsava en el món de la poesia i de la tendresa.
- b) Resposta oberta.
- c) «El principi de la saviesa»; «L'"Hedera Helix"»; «Feblesa de caràcter»; «L'esperit guia»; «Quieta nit»; «La consciència, visitadora social»; «El desert»; «Raspall»; «Cada u del seu ofici».
- d) Resposta oberta.
- e) Resposta oberta. En l'apartat dels personatges que intervenen cal que esmentin L'ERNEST, LA CLARA, LA DONA, EL FILL PETIT i, en el cas del protagonista, podria ser el NARRADOR.

E L G U S T P E R L
A L E C T U R A * E
L G U S T P E R L A
L E C T U R A * E L

3

Viatge a través de la veritat oculta

E L G U S T P E R L
A L E C T U R A * E
L G U S T P E R L A
L E C T U R A * E L
G U S T P E R L A L
E C T U R A * E L G U
S T P E R L A L E C T

3.1 «La imprevista certesa»

3.1.1 «El desert»

1. *La tinc aquí, ara [...] És la primera vegada que la puc localitzar i he de trobar l'estil de servir-me'n.*
2. L'Espol s'està quedant sol en el món i, una vegada conscient del problema que té, fa una travessia per un desert personal que no té retorn. Els que l'escolten no li dediquen l'atenció necessària i d'altres li aconsellen que deixi escapar la vida.
3. Les dotze referències al desert al·legòric són:
 - 1) *El vent, apagat per tothom menys per ell, alça la sorra*
 - 2) *Deixa un clap de palmeres a la seva dreta*
 - 3) *el comença a torturar la set* (referència al desert, que funciona si la considerem entre les anteriors)
 - 4) *camina enfonsant els peus*
 - 5) *sent com li cruix la pell resseca del rostre*
 - 6) *En l'erm eixut del seu pensament*
 - 7) *la calor l'oprimeix*
 - 8) *veu la silueta d'una caravana de gent i camells que s'acosta*
 - 9) *Una refracció inexplicable els volta d'ombres*
 - 10) *en el paisatge desolat que li pertany*
 - 11) *el simun fa anar en revoltí les coses*
 - 12) *la boina baixa de sorra*

3.1.2 «La ratlla i el desig»

1.
 - a) Durant quilòmetres i quilòmetres havia conservat un mutisme gairebé enemic dels qui l'acompanyaven, tenia una mirada quieta, com si els records de llum que conservava no es deixessin dominar per la mobilitat del paisatge. En un moment concret diu que fa cinc anys que s'hauria d'haver mort i que sap totes les històries. Després alça una de les mans creuades que té damunt del puny d'un bastó de nusos per expressar que tant li fa el que li expliqui el narrador.
 - b) Explica que tingué un desconcert ocasionat pels nervis. De primer inicia el gest de treure's el mocador, però a mig fer-ho s'hi repensa, encén una cigarreta i després de fer-ne dues glopades, la llença per la finestra.
2. Creu en les vocacions d'una manera limitada; diu que potser venim al món a cobrir vacants i cada un s'ha de resignar amb la que li toca. I afegeix que les vocacions no són determinants perquè, a l'edat de triar, no decideixen. Si fos així, hi hauria més bombers i soldats de parada dels que fan falta.
3. Resposta oberta.
4.
 - a) Per la pressa que li encomanava el protagonista o per la seva capacitat de comprendre'l.
 - b) S'arrapa a una herba o una branca i reguanya el camí amb una contracció.
 - c) No haver baixat a rematar el cavall perquè no sofrís més.
 - d) Resposta oberta.

5. Tot i que la resposta és oberta, altres situacions són quan es bufen les espelmes d'un pastís d'aniversari i quan es llencen monedes en pous o en fonts públiques.

3.1.3 «La consciència, visitadora social»

1.

- a) *mira el despuntar del dia en el paisatge de terrats, i el mandrós desplegar-se dels fumerols de cada xemeneia, les tentines de bandera dels llençols bressolats per l'oreig de l'alba, i qui sap quin encís que es desprèn del perfil d'una muntanya llunyana.*
- b) Resposta oberta.
- c) Recupera els dubtes respecte de quina arma usarà per al nou crim, si usarà la corda, l'arma de foc o l'arma blanca.
- d) Recorda la relació que va tenir amb la Coloma. La recorda a través de la següent inscripció que descobreix gravada en un ganivet: «*A Depa, perquè tingui present, cada vegada, l'amor de la seva Coloma. 10-11-04*»
- e) Pel lligam sentimental i perquè una gran osca es menja una part de la «l», de la segona «o» i de la «a» del nom de la seva amiga enamorada. Finalment es decanta pel tallapapers d'or de Toledo.
- f) No; en diu «l'àngel» per expressar la seva híbridesa.
- g) Porta una *bata blanca fins als peus, amb una roba de punts lluminosos que el fa pensar en la manera com s'interpreta la neu en els aparadors nadalencs, i els cabells rossos a la romana, amb el caient senyor de sempre. Té les galtes rosades, les pestanyes llargues i, penjant del braç dret, el conegut maletí de pell vermella.*

2.

- a) Si fos catòlic, vestiria amb un hàbit negre i portaria els cabells al gust franciscà.
- b) Diu que té una clara inspiració nord-americana.
- c) Publicitària i ultramarina.

3.

- a) Bumerang.
- b) La usaven principalment els indígenes australians per a caçar i lluitar. Consisteix en una mena de pala allargada, estreta i corba. Pot ésser amb retorn o sense. Fora d' Austràlia la van usar els indis hopis d'Amèrica, al Dècan (altiplà de l'Índia) i a Etiòpia. També a l'antic Egipte.

4. Recorda quan a la presó van fer-li presenciar l'execució d'un assassí de qui ell havia estat còmplice i el rellotge de pèndola que hi havia a la mateixa habitació.

5.

- a) Una vella.
- b) Estava dormint al seu llit.
- c) Una gran còfia plena de puntes.
- d) De plenitud, d'harmònica consecució d'un superior propòsit.
- e) Que no es molesti, que ell tot sol ja es farà les inútils reflexions del cas.
- f) Resposta oberta.

3.1.4 «El principi de la saviesa»

1. Quan més tranquil estava l'home ric, es presenta a casa seva una veïna que ve a explicar-li la rara força dels astres, li porta un cistellet de maduixes i de seguida li parla de la lluna, del poder que exerceix en els humans i del fet que pot obligar a fer-los fer coses terribles. L'home ric li diu que ell no és supersticiós; ella insisteix en la seva teoria i l'home ric demana als servents que acompanyin la veïna a la porta. Aquella nit la lluna feia el ple.
2. Té un malson en el qual un dels seus servents l'empaitava empès per una dama que figurava que era la lluna fent el ple i l'acabava atrapant i esquinçant, i un dels seus criats el desperta molt aviat per comunicar-li que ha trobat una mà esquerra abandonada al jardí.
3.
 - a) *«Algú ha perdut una cosa molt important en un jardí de casa bona. El qui acrediti d'ésser-ne propietari, que es presenti en bona forma i li serà donada satisfacció».*
 - b) En cap cas indica la localització concreta del jardí, de manera que els que hagin perdut alguna cosa important i llegeixin l'avís no sabran on anar-la a buscar.
 - c) Resposta oberta.
 - d) Resposta oberta.
4.
 - a) Materials: un petit vis de vanadi, la documentació, els fills, la mà que s'ha trobat. Immaterials: l'honradesa, la memòria, l'amor perdut, fer dringar les passions.
 - b) Resposta oberta.
5.
 - a) Diu que pertany a un filòsof petit burgès, que posseeix un enteniment clar, que viurà una colla d'anys i que usa gorra de plat amb visera de xarol.
 - b) Les inicials F. E. que hi ha a l'anell d'or.
 - c) Pensa en en Feliu de l'Espatlleta, que coincideix amb totes les indicacions del quiromàntic.
 - d) Resposta oberta.
6.
 - a) Li retreu que hagi trigat a portar-la-hi.
 - b) No, el filòsof va decidir tallar-se-la perquè no caigués en gratuïtat una de les seves conviccions, ja que no es compleix allò que els evangelistes afirmen respecte que la mà dreta no ha de saber mai el que fa l'esquerra.
 - c) Per donar-li una lliçó, ja que es creu tant per damunt de la filosofia, i per demostrar-li que ell pot prescindir de coses que, perdudes per l'home ric, a aquest li farien l'efecte d'una gran desgràcia.
 - d) Li diu que el faci municipal, que l'ompli de rètols que diguin que és permès de fer malbé les flors i de plomar els ocells.

3.1.5 «L'any de la meva gràcia»

1.
 - a) La forma d'una creu al mig del paladar.
 - b) Que ha estat escollit per alguna puixant divinitat per realitzar grans empreses.

- c) Poden fer miracles, o averanys, o sumir la seva matèria en aquests èxtasis corporals en el transcurs dels quals l'esperit sondeja les regions més alades dels somnis.
- d) El primer dia d'un any nou.
2. Aquesta denominació correspongué especialment als traficants musulmans i europeus que, entre els segles *xvi* i *xix*, abastaren les plantacions americanes de mà d'obra africana. Els mercaders musulmans i els reis africans mateixos capturaven els esclaus a les contrades interiors i els duïen a les costes occidentals, on eren embarcats cap a Europa, cap a l'Imperi turc i, sobretot, cap a Amèrica. Els negrers portuguesos iniciaren aquest comerç cap a mitjan segle *xv* i s'hi afegiren després els castellans, els francesos, els holandesos, els alemanys i els anglesos. Els monarques solien protegir o, si més no, tolerar els negrers i fins i tot venien llicències (*asientos* a Castella). Després d'una etapa d'expansió als segles *xvii* i *xviii*, l'abolició del tràfic d'esclaus al segle *xix* suprimí els negrers, però certes pràctiques negreres subsistiren tant a l'Àfrica com a Amèrica.
- 3.
- a) Perquè la desproporció entre el seu import i l'agraïment que hom exigeix de palesar és monstruosa.
- b) A comprar una nina per a la seva filla.
- c) Que li vendrà una nina sense pintar.
- 4.
- a) En passar la mà per la cara de la nina no pintada, se li acoloreix.
- b) Que s'hagi manifestat d'una manera poc espectacular.
- c) En un sant, rodejat del respecte universal, en un món on els humans, eixamorats de la seva gràcia, no el deixarien tocar de peus a terra.
- 5.
- a) Al patró de l'empresa on treballa.
- b) Que provi d'estampar les peces de teixits.
- c) Sí, però amb resultat negatiu.
- d) Un botiguer, oncle de la seva dona, terrenal i arreglat.
- e) «La Divina Productora».
- f) Sí, perquè el do s'atribueix a alguna divinitat i els permet de produir un número considerable de nines.
- 6.
- a) L'arribada d'un representant austríac amb la patent d'unes altres nines extremadament notables.
- b) Les de «La Divina Productora» tenen un colorit natural, sanitos i una mica bleda, mentre que el tint de les altres tenia tota la picardia de l'artifici i donava a les nines una simpatia molt pujada de to.
- c) En el temps en què «La Divina Productora» enllesteix una nina, les màquines i el procés industrial austríacs en llançaven un centenar al mercat a un preu molt popular.
- 7.
- a) Li diu que la intromissió divina fa que ocupi molt pocs obrers.
- b) Li diu que la seva importació està subjecta a unes percepcions legals establertes.
- c) Defensant les coses de l'esperit i la seva gràcia sobrenatural. Li diu que això no li hauria passat «abans».
- d) Que «abans» l'Estat l'hauria fet cremar per bruixot.
- e) Arriba a comprendre per què al món hi ha moltes coses que rutllen desballestades.

8.

- a) Resposta oberta.
- b) Arreu de la geografia dels Països Catalans, existeixen llegendes de bruixes, o llocs relacionats amb la pràctica de la bruixeria. A Dosrius: quan el rector preparava la comunió li va aterrar la bruixa als peus. La bruixa enfadada li va prendre la caldereta dels asperges. La van trobar, abonyegada, en un lloc llunyà. A Girona: una de les gàrgoles de la catedral és una bruixa, que diuen que va passar amb el sac de les pedregades quan van sonar les campanes. Ella i pedregada van quedar petrificats per sempre. A la Quar: les nits de lluna vella fa ballar els follets de la contrada. La resta del temps fila llana i viatja per veure les veïnes. A Vallgorguina: viu sota la Pedra gentil. Des d'allà convoca altres bruixes per fer pedregar. A Vilopriu: un dia que a Vilopriu feia una gran pedregada, es va sentir com a dalt dels núvols deien: «Pepa, gira't per aquí!». Van engegar uns quants trets al núvol amb bales beneïdes. L'endemà la sastressa del poble, que es deia Pepa, va comparèixer amb la cama trencada. A Arenys de Munt: un capellà els va engegar una puntada de peu i la sabata va enfilarse núvols amunt. La van trobar més enllà del terme i tota masegada. Al Canigó: es reuneixen al cim del Tretzevents. Des d'allà criden les pedregades picant amb una verga tres cops damunt l'estany de Calandrà. A Llers: van encapçalar una expedició de totes les bruixes de l'Empordà per aterrar al campanar de Figueres. El campanar va reaccionar a temps però, encara ara, el campanar resta estroncat. A Sarroca de Bellera: es va endur un nadó sense que ningú no se'n adonés. A Terrassa: s'ajunten al pla del Bonaire i provoquen pedregades orinant juntes en un forat i picant el líquid amb unes vergues. A Vallbona de les Monges: viuen en coves que hi ha en un tossal proper. Sempre van descabellades i només es pentinen quan plou i fa sol. A Molins de Rei: pujaven a una clariana del bosc a realitzar els més foscos designis. El pla on anaven és conegut com el Pla de les Bruixes; ara ja és dins la població. A Cervera: hi havia una bruixa que es deia Margarida, la van cremar acusada de bruixeria; totes les bruixes es trobaven al carreró de les bruixes, construït al segle XIII i fins a finals del segle XIV no van canviar el nom per carreró de les bruixes a causa de la seva gran concentració; els dies assenyalats que es trobaven eren les nits quan la lluna estava al 100% plena.

3.1.6 «La ciència i la mesura»

1.

- a) Resposta oberta.
- b) Resposta oberta.

2.

- a) Els fotografien, els mesuren la capacitat craniana i els analitzen la sang.
- b) Els pares i els criats.
- c)

Nom del nen	Edat	Figura geomètrica amb què es compara	Conclusió a la qual arriben els savis
Alexandre	6 anys	Una corba elegant, monocroma, d'ascensió pausada i una gran dolcesa en el descens.	Pau interior, amor al proïsme. Vocació per treure partit de la filantropia i clars indicis de la conveniència d'educar-lo per a president de comitè.
Patrici	4 anys	Un punt negre vacil·lant entre dues ratlles verticals.	Cinisme congènit i posició d'espectador negatiu enfront de la vida. Se l'hauria de pujar pensant que a la llarga caldria enviar-lo a Amèrica.
Miquel	8 anys	Una línia sinuosa de vèrtexs aguts, dibuixada en vermell damunt fons blau.	Temperament bel·licós, amb una certa tendència al romanticisme. Afecció i aptituds per a la indústria de guerra.

- d) Resposta oberta.

3.

- a) S'enderrocaren parts del castell del segle xv, hi va haver vagues, obrers i policies morts i un dels tècnics alemanys va fugir amb la germana del milionari.
- b) Deu.
- c) Els nens creixen, les gràfiques s'arrisquen a esdevenir caduques i els fuets dels capatassos no paren d'estimular esquenes.

4.

- a) Els treballadors planten bandera al capdamunt.
- b) Encenen focs d'artifici i berenen pa i mel amb vi dolç.

5.

- a) La baldufa, les bales, la màquina de vapor, els taps de llauna, les canyes que figuren llances i els amagatalls de jugar a fet.
- b) Resposta oberta.
- c) Resposta oberta.

6.

- a) Aigualeixen el ciment que els paletes tenien preparat, minen les parets tendres i les tiren a terra i roben l'arsènic destinat a les rates del castell.
- b) El pare els tanca sota clau i els dona turment. Els posen brases enceses damunt la planta dels peus i estelles entre la carn i les ungles.
- c) Els diu que els comprarà vehicles amb el nombre de rodes que vulguin, que els farà construir una casa com la que surt en el conte de *Hansel i Gretel* i, finalment, que els donarà un paleta viu o bé un manobre perquè en facin el que vulguin.
- d) Que en lloc d'un paleta o d'un manobre volen el tècnic en cambres i jocs per a infants, tal com va vestit i amb tot el que porta a les butxaques.
- e) Diu que de cap manera, que si el milionari escolta una proposició semblant, cremarà els plans de la cambra i aquell mateix vespre agafarà el tren de les 6.15 que va cap a Alemanya. I que quan arribés allí faria un report en el qual deixaria baldat el milionari.

7.

- a) És un conte tradicional d'origen germànic que va ser recopilat pels germans Grimm, que són els que van donar nom als dos protagonistes.
- b) El resum podria ser més o menys així: Hansel i Gretel vivien amb el seu pare, un pobre llenyataire, i una madrastra que no els estimava. Un dia la madrastra convenç el pare perquè els abandoni al bosc, convençuda que no sabrien tornar a casa. Però Hansel va anar deixant pedretes que duia a les butxaques i va saber tornar amb la seva germana. L'endemà els van tornar a abandonar i Hansel va deixar un rastre d'engrunes de pa, que es van menjar els ocells. Enmig del bosc troben una casa feta de llaminadures i de xocolata per atraure els nens. Un cop allí, una bruixa tanca Hansel en una gàbia per engreixar-lo a base de llaminadures i menjar-se'l, i fa minyona la Gretel. Un dia, cansada d'esperar, mana a la Gretel que escalfi una olla al foc per menjar-los als dos. Així que s'apropa per comprovar que l'aigua està calenta, Gretel empeny la bruixa dins el foc, allibera el seu germà, agafen les joies de la dona i llaminadures, i surten corrents cap a casa. De nou al costat del seu pare, viuen rics i feliços per sempre.
- c) Segons les diferents versions del conte, es diu que és feta de llaminadures, xocolata, pa, dolços, bombons, qualsevol cosa capaç d'atreure els nens...

8. *l'endemà mateix morien dotze paletes més, emmetzinats. Els progressistes del país van fer agitació i aconseguiren fer caure el Govern.*
9. El programa podria ser aquest:
INAUGURACIÓ DE LA CAMBRA DE JOCS DEL CASTELL
1. Recollida de l'alcalde i del rector per part del senyor del castell als seus domicilis respectius.
 2. Encesa de coets i de rodes.
 3. En arribar al castell, llançament de vint-i-una canonades de festa.
 4. Entrada de les autoritats al castell. Col·locació de pissarres visibles perquè la multitud segueixi els actes des de fora.
 5. Arribada dels tres nens al costat del tècnic en cambres i jocs per a infants.
 6. Inici dels jocs per part dels nens.
 7. Per acabar se servirà un gran banquet.
- 10.
- a) A cavall fort, amb els fills d'uns gitanos.
 - b) Resposta oberta. És evident que es tracta d'una paradoxa. El pare els dona totes les comoditats perquè juguin i ells van a la seva i s'estimen més jugar amb altres nens, encara que siguin de condició social baixa.
 - c) Donar cops al cap del tècnic i deixar-lo sense sentits.
 - d) Lligar els nens per una cameta, amb una cadena resistent, i dirigir els jocs amb una canya llarga.
 - e) Agafa el tècnic amb les seves pròpies mans i el clava com una papallona damunt l'escut d'armes del castell.
11. Resposta oberta.

3.1.7 «La revolta del terrat»

- 1.
- a) 1938. Ciutat de Mèxic. L'any 1939 Pere Calders va exiliar-se a Mèxic i s'instal·là a la capital.
 - b) Resposta oberta. Seria bo valorar que esmentin el tema de l'arrelament al nou país i el del fet de sentir-se forà en una terra que t'acull.
- 2.
- c) Disposen de finestres clares i amples, com les que agraden als senyors, i estan dotades d'equips sanitaris amb aigua freda i calenta.
 - d) Cap mostra. Ho interpreten com el reconeixement d'uns drets que és absolutament indispensable exercir.
 - e) Perden el capteniment, adquireixen una mena d'urc del qual no saben fer ús i contesten les senyores alçant la veu. Fins i tot s'arriben a sindicar i s'ensenyoreixen del terrat.
3. *...els senyors, que s'irriten només de pensar que les minyones puguin sentir impulsos amorosos...*
- 4.
- a) La seva dona i el seu advocat.
 - b) Trameten una carta circular a cada veí.
 - c) Que prenguin una dona de fer feines, que diguin a la seva serventa que es quedi a dormir a casa seva o que en lloguin una altra que s'avingui a aquestes condicions.

d) Que els rebaixaran tants pesos el preu del lloguer.

5.

- a) El preu que demana als nous llogaters ve a ser, més o menys, tres vegades l'import de la rebaixa proposada als llogaters.
- b) Poetes, pensionistes, funcionaris, una vídua que encara fa de bon veure i algun matrimoni dels que poden viure en espais petits. També uns quants éssers d'esperit nòmada i el mateix narrador de la història.

6.

- a) Era serè, mesurat, no formava mai cap judici sense sospesar les coses des de punts de vista oposats i, quan prenia un determini, el guiava sempre la justícia.
- b) Una salut delicada; patia del pit i era precís tenir-ne cura.

7. Muntanyes altes servien el desvetllament del sol, i la primera llum de cada jornada omplia de blanesa la sortida de les nits del narrador.

8. El gos del narrador es menja el tapís oriental amb què un vell amic va obsequiar una veïna del primer pis. Com que s'interpreta com una malifeta notable, fins i tot el mateix propietari de la casa es veu obligat a intervenir. Crida l'atenció del narrador i, en veure que aquest no li fa cas, li tramet una nota en què li dóna vint-i-quatre hores per treure el gos de casa. Això indigna alguns llogaters que li fan costat i amenacen de matar un dels gossos dels llogaters rics. Es trenquen les relacions i un dels veïns llença el gos d'un propietari ric al carrer per damunt de la barana.

9. Diu que ha llençat un símbol, el de la venjança per cada una de les vegades que els han tancat l'aigua calenta abans que a la resta de la casa, per les humiliacions sofertes, per la gana que passarien si haguessin de comptar amb la poca providència de tota aquella gent.

10. *Vingueren la fam per als uns i la set per als altres, les llargues nits de desvetllament, preparant i tement sorpreses, i les vacil·lacions que tota lluita comporta, els dubtes sobre la justesa dels ideals en pugna i l'enyorament de la normalitat.* (p. 133)

11.

a) *...no hi havia cap guany que justificqués la pèrdua d'algun company...* (p. 135)

b) Resposta oberta.

3.1.8 «La clara consciència»

1.

- a) Dóna la seva conformitat per inèrcia, té una mandra absoluta de parlar i de pensar, contempla amb els ulls mig closos un tros de motllura del sostremort, sent una felicitat que sorprèn per la seva senzillesa.
- b) Diu que hi ha un equilibri entre la manera que tenim de comportar-nos a cada moment present i la manera com ens haurem de moure en cada moment futur.
- c) Resposta oberta.
- d) Li diu que, de la voluntat ben administrada, se'n pot fer el que es vulgui.
- e) Es treu el rellotge d'or i el trenca amb un cop d'estatueta que tenia damunt de l'escalfapanxes del menjador.
- f) No, perquè li diu que haurà de substituir el rellotge per un altre i que això l'obligarà a fer una acció que no tenia prevista.

2.

- 1. *Efectivament, aquell acte de la destrucció del rellotge no va alterar per res la meva vida.*
- 2. *Pot semblar que l'esmentada portera podia tenir també el seu «cas» interessant. Res menys cert. La mort de la portera no va alterar cap projecte.*

La segona part de la resposta és oberta.

3. El narrador li diu que fa molt bona cara. El seu amic li diu que s'està morint.

4. Resposta oberta.

5.

a) *Si no fos per això, m'hauria mort ahir, a dos quarts de vuit del vespre.* (p. 140)

b) «Mort a data fixa».

6. Podria ser «Vols callar d'una vegada!» o una altra de similar.

7.

a) El fatalisme és una doctrina filosòfica segons la qual tot és predeterminat pel fat, darrer principi o suprema llei, de caràcter necessari, el qual estableix el destí i els esdeveniments per endavant i d'una manera inevitable.

b) El sentit de la clara consciència és perquè té molt clar com morirà; n'és molt conscient.

8. Protagonitzats per l'aviació feixista italiana, que col·laborava amb les forces revoltades contra la República, els bombardeigs sobre Barcelona viscuts els dies 16, 17 i 18 de març de 1938 no només van causar pràcticament una quarta part del nombre total de les víctimes de bombardejos a la ciutat durant la guerra, sinó que van inaugurar un nou model de guerra: el bombardeig sistemàtic sobre la població civil, una pràctica que ben aviat va ser coneguda per les poblacions de la resta del planeta.

El que es visqué a Barcelona fou compartit també àmpliament per la resta de Catalunya. Foren més de 140 les ciutats atacades, amb un total de prop de 5.000 víctimes durant els tres anys que durà la guerra, amb capítols especialment sagnants, com ara els bombardejos patits per ciutats com Lleida, Granollers o Figueres. De fet, si en la història de la Guerra Civil hi ha un territori especialment afectat pels bombardejos, i en ell una ciutat particularment colpida, aquest i aquesta són Catalunya i Barcelona. Les seves víctimes representen el 70% de les morts produïdes per aquest motiu a l'Espanya republicana.

9.

a) A través de la finestra de l'habitació veu com un uixer de la conselleria de davant de casa seva es disposa a hissar la bandera catalana, i li ve al cap la idea que si se li encalla a mig pal morirà aquell dia. I se li encalla.

b) D'una banda, la mare li confessa que a la plaça li han dit que hi haurà bombardeig i, de l'altra, quan obre el diari llegeix un gran titular que diu: *"Atenció a les disposicions oficials, ciutadans! És possible que els avions enemics ens visitin sovint"*.

10.

- Prescindir del petó de sempre a la mare.
- Agafar la minyona i donar-li quatre cops a l'anca.
- Despenjar-se per unes canonades del celobert.
- Esverar una colla de persones.
- Fer un bruit desacostumat.

- Exposar-se a un accident de molt males conseqüències.
 - Aixafar el nas de la portera amb el palmell de la mà.
 - Dirigir-se cap a mar.
 - Enfilat-se a un arbre al carrer de Muntaner i tirar boles de paper als transeünts.
 - Acostar-se a un gos cridant com un esperitat i clavar-li una gran puntada de peu sota la barba.
 - Menjar-se la targeta que li dóna l'amo del gos.
 - Dir coses a les noies que passen pel carrer.
11. A dues passes d'on es troba veu un nen que trenca un pot de confitura contra la paret, la mare prova de perseguir-lo, fins que s'atura i li diu que ja vindrà ja, que tard o d'hora arreglaran comptes.
12. Resposta oberta.
- 13.
- a) A un grup d'infants que juga al carrer davant del despatx i a un policia que contemplava l'escena.
- b) Sona una sirena i hi ha una enorme explosió, que el fereix.
- 14.
- a) Si tenia dret a disposar així de la seva vida.
- b) Resposta oberta.

3.1.9 «L'home i l'ofici»

- 1.
- a) Les forquilles de punta perenne, el foc que es revifa sol i el nus que es desfà a voluntat.
- b) Resposta oberta.
- c) La gran inclinació que sentia per l'ofici i la manera com s'abstria de tota cosa que no fos la solució dels problemes que es plantejava.
2. Resposta oberta. Podrien ser «atemporal», «enginyós» i «irregular».
- 3.
- a) Li diu que potser el reclama l'amor.
- b) Resposta oberta.
4. En tombar un xamfrà topa amb ella i la fa caure de clatell, voltada patèticament per tots els paquets que portava. La mare, en comprovar que a la filla li surt sang del nas, cau damunt d'ella formant una creu. La gent fa rotllana i l'inventor s'esquinça el barret i mostra als presents que té els papers en regla. Finalment promet que es casarà amb la senyoreta per reparar la falta.
5. Document d'identitat creat el 1874 a l'Estat espanyol (amb precedents des del 1854), renovable anualment, que era ensems d'exacció tributària proporcionada, segons la seva classe, a la posició econòmica de l'interessat. L'any 1926, la seva expedició passà a càrrec de les diputacions provincials. A Catalunya, del 1932 al 1939, el lliurava la Generalitat. S'extingí l'any 1943. Més tard fou substituït pel «document nacional d'identitat».
- 6.
- a) Amb levita negra i un coll i un barret fortíssims.
- b) L'àngel de la guarda, vestit amb una bata blanca.

c) L'àngel el segueix de prop. A vegades l'agafava pel coll de l'americana amb la mà dreta, deixant-lo en suspens entre el límit de la vorera i la calçada. L'inventor l'increpa per les seves atencions i fins i tot arriba a picar-li els dits. Quan arriben a la casa l'àngel el deixa sense dirigir-li la paraula.

d) Resposta oberta.

7.

a) És una casa tapada totalment per les hores i voltada per una reixa de forja, decorada amb uns motius en ferro que reproduïen escenes d'una guerra per la possessió de nous mercats. Hi ha també un jardí que absorbeix els sorolls de la ciutat i els ofega.

b) Vista: els quinqués que hi ha damunt de cada moble propici i innumbrables figures de porcellana que havien quedat cristal·litzades en l'actitud inicial de seguir el ritme, la tela estampada, els retrats de dos emperadors romàntics.

Olfacte: l'olor esmorteïda de seda o de petroli.

Oïda: la cançó de caçadors que va repetint una capsa de música.

8. Amb la frase: *quan ja estava a punt de tocar amb el nas la perla que duia a la corbata.* (p. 157)

9.

a) Amb un cot llarg i un casquet de vellut negre.

b) Amb els cadells quan furguen un manyoc de roba per a quedar coberts i ajaçar-se, i amb les joies guardades en els seus estoigs.

10. No ho accepten. Li pregunten si rendeix beneficis i ell els respon que es tracta d'una funció social. El pare li diu que amb allò no es pot muntar casa i l'inventor li respon que tot ajuda. La mare li diu que deixi les seves dèries i que es posi a treballar seriosament. Finalment proposa que treballi a la farmàcia del pare de la noia i l'inventor els diu que se'n va i que ja es poden quedar la nena. La noia comença a plorar i els pares miren d'aturar-lo dient que era una broma. Al final arreglen un festeig normal.

11.

a) El seu esperit.

b) Perquè es veu alliberat del pes de la carn i de la sang.

c) L'aparença carnal de l'inventor, el seu cos mortal amb totes les conegudes misèries.

12. *Aleshores jo, sense el pes de la carn, em sentiré deslligat de mans. I, si finalment resulta que n'hi ha, aniré al cel, on passaré una llarga temporada.*

13.

a)

—*Que ja no m'estimes, Inventor meu?*

—*Vint-i-quatre. El meu pare va morir poc després de fer-ne setanta-dos.*

—*Jo no sóc res per tu!*

—*No fa gens de mal. Et donen una punxada al braç i ja està llest.*

—*Si em tractes així, em moriré.*

—*Si ho trobo, sí. A més dels diners, tindrem l'anomenada, i no ens faltará res.*

b) Resposta oberta.

14.

a) De l'esperit de l'inventor, que el truca per fer-li saber que ha fet un descobriment.

b) Resposta oberta.

3.1.10 «Coses de la Providència»

1. Diu que té la sensació que domina el món, es posa la millor roba i fa goig, estrena bigoti, fa un matí de sol de plena primavera, el carrer guanya amb la seva presència, les noies es giren per mirar-li el bigoti d'esquitllentes, se sent poderós, clarivident, entén coses que sempre ha trobat obscures i compara el seu estat de gràcia amb el que deuen sentir els reis i els emperadors en la comesa de llur ofici.
2.
 - a) Es troba la casa ocupada per una altra família.
 - b) Un senyor de mitjana edat, amb patilles, embolicat amb una bata ratllada de blau i de blanc com la que usava el protagonista del conte.
 - c) Els mobles del rebedor eren els seus i també el paper de l'empaperat.
 - d) Un dels que festegen la Clara, la filla de l'home de la bata ratllada.
 - e) El pren per foll.
 - f) La Clara planteja la possibilitat que es tracti d'un anunci i un dels dos fills petits afegeix que es deu tractar d'una d'aquelles endevinalles americanes que agraden tant a segons quina mena de gent.
 - g) Els explica la disposició de cada cambra de la casa i els mobles que contenen.
 - h) Els rebuts de lloguer. El protagonista diu que estan a nom seu i l'home de la bata ratllada diu que el nom que hi figura és el seu.
 - i) L'home de la bata ratllada, perquè els rebuts de lloguer van a nom seu.
3. En sortir de missa li ha cridat l'atenció un gran cercle de gent que voltava un home que duia una gàbia amb un ocell a dins. Resulta que, si li pagaven deu cèntims, l'ocell feia arribar a la persona un paper amb el bec en què estava escrita la bonaventura. La Clara paga els deu cèntims i el paper que li fa arribar l'ocell li fa saber que el príncep dels seus somnis se li presentarà de manera inesperada i li aconsella que estigui amatent per a obrir quan la felicitat truqui a la seva porta.
4. Creu que és víctima d'una monstruosa maquinació.
5. Després de visitar l'Aquàrium, una estranya força el va conduir fins a una botiga on venien barres de gel, en va comprar una i la força estranya el va portar a una adreça que desconeixia. Va trucar el timbre i la filla de la casa el va enamorar amb el primer somriure. Al final, el pare afirma que és una maniobra per veure la filla i, com que ell no els vol treure de la il·lusió, acaba casant-se amb la noia.
6.
 - a) Li diu que ell, l'home de la bata ratllada, només havia de dir que s'havia equivocat de pis per sortir de l'embolic i que ell, en canvi, no té casa on anar.
 - b) El destí final de la Irene, la seva serventa, desapareguda des del dia que ell trobà la casa ocupada.

3.1.11 «El Teatre Caramar»

1. Començava a tenir cabells blancs, petjava la terra ferma amb més ganes de quedar-s'hi que abans i anava tot ell vestit de seda negra, ratllada. També duia un brillant incrustat a l'orella, a base del mateix procediment que el que usen les dones índies per a clavar-se perles al front.
2.
 - a) La perla que duen clavada al front.

- b) Simbolitzen la sang com a font de vida i d'energia; també representen el tercer ull com a font metafísica de la concentració, la intuïció, el coneixement, la força i la saviesa de lord Shiva. En l'actualitat representen les dones casades i compromeses i, per últim, són un guarniment més.

Pel que fa a les formes, poden representar una llàgrima, un diamant o un cercle, i els colors poden coincidir amb el sari o amb el vestit que porten les dones.

3.

- a) Que es troba en possessió d'un filtre d'amor i, un cop ella estigui malalta d'enamorament per ell, es llançarà sota les rodes d'un autobús davant d'ella perquè la imatge del seu gest li faci avorrible la vida.

b) Resposta oberta.

- c) Globus de goma i trompetes, elàstics americans, uns ventalls japonesos, cupons per a la rifa d'un cistell ple de viandes i moltes altres coses susceptibles d'ocupar les il·lusions de persones que no estiguessin atuïdes per una cosa tan grossa com la que acabava de passar-li.

d) Resposta oberta.

4. L'anunci es troba pintat a la closca d'una tortuga gegant que es passeja per la fira. Quan s'ajup per tocar-li el cap, rep un cop de canya per part de l'home que acompanya la tortuga. A més, corre la veu que volia robar l'animal i totes les persones que l'envolten prenen partit contra seu.

5.

a) Vol enamorar-lo.

b) La dona pren de seguida la iniciativa i li aguanta la mirada. Després, s'aixeca i el va a trobar.

c) Són de color verd. Dins tenen l'aranya central del Teatre Caramar reflectida a les ninetes. Les pestanyes són llarguíssimes.

d) Un cop de timbal fa saltar el narrador de la cadira i la dama fa una gran rialla que se sent de tot arreu de la sala.

e) El soroll dels carbons de l'arc del reflector.

6. *Tot va elevar-se: el prosceni, el pati de butaques, les llotges, la memòria d'Elies Caramar. Espectadors i teatre van formar un terbolí ambiciós, ample de cercles i profund. Tot donava voltes metòdiques i geomètriques...* (p. 186)

7. Una noia bonica canta una cançó que explica que un militar l'ha enganyada i vol fer veure que tant li fa. No va tenir èxit perquè volia dissimular la seva tristesa i, segons la gent, la tristesa és un sentiment legítim que no deshonra ningú.

8. Resposta oberta.

9.

a) «Dansa andalusa». Se senten unes castanyoles i després entra a l'escenari una ballarina carregada de roba, amb un clavell a la punta de la clenxa i que es mou amb dificultat. Segons el narrador, el que val més d'ella és l'ombra que projecta al fons de l'escenari.

b) La ignora i la trepitja per fer-la desaparèixer de la vista del públic. També la passeja pels angles que la trenquen més i la desfan de moviments.

10.

a)

- Primer moment: *La sala respirava una gran placidesa. La gent no s'havia incorporat encara a l'engrescament de la funció i hom parlava en veu baixa; els senyors miraven les senyores de cua d'ull, sense aturar-s'hi massa, i els fumadors fumaven una mica d'amagat, caçant el glops de fum amb la*

mà i esborrant-los, a fi que no en pervingués molèstia per a ningú. Àdhuc les criatures, si els semblava que no podien estar-se de plorar, ho feien amb consideració i callaven a la primera protesta que sortia de general. (p. 185)

- Segon moment: *De mica en mica, el Teatre Caramar anava adquirint una mena de plenitud. Sense abandonar l'escenari, hom descobria el dibuix de les motlures del sostre, i trobava que lligaven molt bé amb totes les altres coses. Venia un moment que hom s'adonava que era possible asseure's a la cadira amb un sentiment de propietat, que la llotja era casa vostra i que el teatre us venia gran. L'adaptació era total i la gent congeniava; els senyors i les senyores ja no es miraven de cua d'ull. Alguns es donaven cops als genolls i lligaven amistat, sense menysprear la funció i de manera que ningú no se'n pogués ofendre.* (p. 189)

- b) Que arribi l'intermedi i es retrobi amb la dama que tractava d'enamorar-lo.
 - c) La dama que el volia enamorar el ve a trobar amb la mirada i li somriu. El narrador ja no veu res més i cau en una son hipnòtica fins que el desperta l'Elies Caramar.
 - d) Perquè ha somiat que la seva promesa, després de pegar-lo i de deixar-lo dins d'aquell envelopat, se n'havia anat amb un altre.
11. Es tracta d'un estat de son profund en el qual l'individu pot obeir, àdhuc un cop despert, les ordres que li dóna aquell qui pot sumir-lo en aquest son.
12. Resposta oberta.

3.1.12 «La clau de ferro»

- 1.
- a) No pertanyen al llibre, però s'hi relacionen de manera directa.
 - b) Es tracta d'un diari personal amb un interès excepcional.
 - c) *Diari d'Elena C.*
 - d) Una dama fortament vinculada a la família propietària de la casa on es troba el llibre.
- 2.
- a) El 4 i el 20 de febrer de 1902.
 - b) El 4 de febrer era dimarts i el 20, dijous.
 - c) Quaranta-cinc anys.
 - d) El 1947.
- 3.
- a) Que, de les tres claus, la de ferro podria explicar tot el misteri.
 - b) Sí, perquè el misteri es manté.
 - c) Fent veure que sabia moltes més coses de les que podia dir.
 - d) Abaixava lentament la mà que tenia damunt el pit i la deixava relliscar per l'armilla florejada, fins a trobar la cadena que portava suspesa entre dues butxaques. Hi entortolligava l'índex, mostrava de manera discreta la clau d'or penjada en una de les baules i movia el dit donant-li pendoleig.
 - e) Feia veure que una esgarrifança l'estremia, deixava anar la cadena bruscament i amb la mateixa mà imposava silenci amb un gest i deia:
—*Això no, per favor! Tots tenim un íntim capteniment pel qual demanem la discreció dels altres.*
(p. 196)

- f) Estil musical del segle XVIII anomenat rococó pel predomini de l'ornamentació delicada, elegant i una mica superficial en la melodia que recorda les característiques similars de les arts plàstiques.
- g) *alternant amb paneres i capitells insolentment inútils*
- h) Es tracta d'un moble fet amb un estil decoratiu que es donà durant el regnat d'Isabel II d'Espanya. Correlatiu amb el d'altres països (com el Biedermeier, germànic, i els Restauració, Lluís Felip i Segon Imperi, francesos), l'estil isabelí creava els feixucs secreters i les consoles de mirall quadrejat, guarnits de marqueteria monocroma (boix sobre caoba) i, alhora, els prodigats cadiratges de sala, de corbesa el·líptica, i els mobles auxiliars, ornats de nacre i de flors policromes esclatant sobre el negre mat d'un paper premut (*papier maché*), o bé de to fosc de xicranda, de caoba o envernissats de negre absolut; llur entorn era una faramalla tèxtil de cortines i frisos en les obertures, segons el deix romanista de l'època.
- i) Acostar-se a l'armari.
- j) L'home ric.
- k) Que guarda una fortuna, que amaga uns documents que no poden veure la llum pública, que té les relíquies d'un amor infortunat (per exemple cartes i presents sentimentals, miniatures amb retrats, flors premsades, retalls de roba). D'altres creuen que conté un cadàver embalsamat i els més subtils pensen que amaga una vergonya.
- l) —*Per feble que sigui el lligam entre la vida i la mort, només Déu el pot desfer. Només Déu! Qui s'atreveixi a prendre amb les seves mans aquesta prerrogativa divina coneixerà el pes d'una maledicció terrible...* (p. 200)
- m) «*Quin poder el de la paraula escrita! Quantes ratlles de tinta vermella sobre paper groc canviarien el curs de les coses si algú les divulgava! La responsabilitat de qui tingui al seu arbitri guardar-les secretes o fer-les conèixer és una trista herència*». (p. 200)
- n) Deixa anar un crit i cau estesa a terra amb el puny dret clos. Dins la mà té una còpia de la clau d'or.
- o) Que deu ser certa la versió del cadàver ocult, perquè ni diners, ni documents ni records no li haurien provocat una reacció com aquella. I se sent víctima de la seva pròpia llegenda.
- p) Recollir les coses que li pertanyen i marxar d'aquella casa.
- q) Un bategar que s'origina a l'armari i ressona per tota la casa. El compara amb el so d'un «tam-tam» que sent un explorador perdut a la selva i que li indica perill sense assenyalar-li el camí de la fugida.
- r) *L'home s'atrapa en els paranys que estén per als altres.*
- s) Elena C. Perquè és l'autora del diari.
- t) Confessa que l'armari era buit i que es considera víctima d'un engany. Va cridar de ràbia i la van abandonar els sentits.
- u) Arrenca el full del diari i el crema. Ho fa perquè pensa que el diari pot ser llegit algun dia i no vol que les seves amigues sàpiguen mai que havia estat enganyada.
- v) *Avui he obert l'armari. Oh, és horrible! Comparteixo un secret que no voldria haver descobert mai. Cerco endebades les paraules per explicar-ho; la meva ploma s'asseca en intentar descriure el que han contemplat els meus ulls. Renuncio a fer-ho ara, i em sembla que mai no em serà possible.* Aquest fragment del diari es reproduïx al començament del conte, quan un dels dos amics explica a l'altre el perquè del llibre i de les claus d'or que hi ha dins la vitrina.
- w) Resposta oberta.
- x) Que no va veure res dins l'armari. L'obliga a mantenir indefinidament el misteri sobre el que amaga l'armari.

- y) Passa de l'abatiment més profund a l'eufòria. Decideix anar al club de seguida i reveure els vells amics.
- z) Trepitja un bassal de sang que s'està formant amb gotes que cauen lentament per l'esclatxa inferior del batent de la porta. La interpretació és oberta, però té a veure amb l'existència de la clau de ferro, una altra còpia de l'original.

4. Resposta oberta.

3.2 Ver però inexplicable

3.2.1 «El problema de l'Índia»

1. La informació bàsica que haurien de trobar és més o menys la següent: la veneració ve del fet que consideren les vaques com a mares de la Humanitat per la llet que ofereixen i perquè alleten les cries sense esperar res a canvi. També són considerades éssers sagrats pel fet que contenen déus i deesses. Igualment es valoren perquè fan néixer bous, que serveixen per treballar la terra.
2.
 - a) Troba una vaca que camina sola per la vorera sense aparença de tenir amo ni guardià.
 - b) Al fet de ser europeu, de manera que un animal sol enmig d'una ciutat és a Europa un fet que pot alterar l'ordre públic.
 - c) Li diu que les seves mans no són prou pures per forçar la voluntat de la vaca.
 - d) Que canviï de camí i que no causi més molèstia a l'animal.
 - e) A Benarés.
 - f) Benarés [Vāṛānasi (hindi), Banaras (hindi)] Ciutat de l'Índia, a l'estat d'Uttar Pradesh, vora el riu Ganges. Població: 925.962 h [1991]

Situada al centre de la vall del Ganges, s'estén al llarg d'aquest riu, a les ribes del qual hi ha un gran nombre d'ermites, temples i palaus, de diversos estils artístics, i de *ghāts* (àmplies escalinates) per als banys sagrats dels pelegrins, que hi arriben en gran nombre pel fet que Benarés és considerada la ciutat més santa de l'hinduisme. Això fa que la població de Benarés s'incrementi constantment.

Entre els seus monuments sobresurten la mesquita d'Aurangzeb, el temple daurat de Shiva de Vivanesvar i l'observatori astronòmic (prop del Māndir Ghāt). Benarés és, d'altra banda, un nucli industrial (indústria tèxtil, metal·lúrgica, química, manufacturera del tabac), i és comunicada per ferrocarril i carretera amb Nova Delhi i Calcuta. La seva tradició històrica, cultural i religiosa n'ha fet un important centre dels estudis sàncrits i hinduistes. El Sanskrit College, obert el 1791, fou el nucli d'on sorgí la Varanaseya-Sanskrit University, fundada el 1958. La Varanasi Hindu University, fundada el 1916, és la primera Universitat de l'Índia. Benarés fou el primer nucli ocupat pels aris a la vall del Ganges; es constituí estat-ciutat, i posteriorment esdevingué capital del regne de Kashi, fins l'any 650 aC, que fou annexada pel regne de Kosala. Durant el regnat de Chandragupta Maurya (321-296 aC), passà sota la dominació de Magadha. Amb Kanishka, rei de Kabul, passà per primera vegada sota domini estranger (s I dC), i al s VII dC formà part del regne de Harsha. La ciutat canvià sovint de dominació fins al 1033, que fou envaïda pels musulmans i formà part de l'imperi dels grans mogols. Quan aquest poder decaigué, l'hinduisme es tornà a imposar a Benarés. A mitjan s XVIII esdevingué estat independent sota Balwab Singh. Durant l'ocupació britànica fou plaça forta i centre important de comerç. El 1911 fou reconeguda estat independent, i el 1949 fou inclosa dins l'estat d'Uttar Pradesh.

3.

- a) El fet de saber que a un estranger no li era permès arribar tan lluny, en referència al fet que el protagonista del conte la va empènyer cap endarrere.
- b) Afirma que la raó és seva, que respecta la vaca, que el ram és seu i que el tenia destinat a una altra cosa.
- c) *La multitud bramulà d'indignació.*
- d) Comprar dos rams, un de barat per a l'animal i un altre de car, amagat en una capsula ben tapat.
- e) Considera que és un engany monstruós, el deté i el condemnen a tres mesos de presó per enganyar una vaca sagrada.

3.2.2 «Els catalans pel món»

1.

- a) El vesteixen amb una capa brodada de perles i pedres fines.
- b) Amb una mena de parc on bèsties i persones viuen en comú.

2.

Ocells, elefants de jardí, felins, tortugues, insectes, pantera i lloro.

3.

El blanc d'Espanya és un pigment blanc, obtingut per mòlta de la calcita o de la greda, de poder cobrent petit i, per tant, no apte per a pintures a l'oli, però molt emprat com a càrrega per a aquestes i també com a abrasiu suau per a polir metalls. També són coneguts amb aquest nom uns altres productes blancs a base de subnitrat de bismut, d'òxiclorur de bismut, de carbonat de plom bàric, etc. emprats per als mateixos usos.

4.

- a) Les danses de Castellterçol.
- b) Documentades des de la segona meitat del segle XVII, la dansa de Castellterçol i el ball del Ciri són dues danses que sempre es troben conjuntament i que donen relleu, caracteritzen i distingeixen la festa major de Castellterçol. Ambdues es ballen en el transcurs d'aquesta festa: el darrer diumenge d'agost, la dansa, i el dilluns següent, el ball del Ciri. El vestuari que llueixen els balladors recrea la indumentària tradicional de les classes benestants de la pagesia catalana al segle XVIII, la qual cosa acaba de completar la idea de cerimonial, protocol i solemnitat que aquestes danses inspiren per si mateixes.

5.

El lloro del rei de Birmània que ha acollit el protagonista del conte li retreu el comentari que acaba de fer parlant-li en català perquè és de Cadaqués.

3.2.3 «L'arbre domèstic»

1.

Al menjador de la casa li ha nascut un arbre.

2.

- a) Té uns grans bigotis i du un vestit molt elegant ple de galons.
- b) No se'l creu i s'irrita quan el protagonista del conte insisteix, dona un cop damunt la taula amb la mà plana, s'aixeca i l'alça per la solapa.
- c) Els revolucionaris alçarien el cap, es discutiria la divinitat del rei i alguna potència encuriosida ens declararia la guerra.
- d) Que comparteixi el secret només amb ell.

- e) Que l'Estat li pagarà bé el silenci.
 - f) Perquè li diuen que l'assumpte és d'interès nacional i, per la pàtria, ho dona tot.
 - g) Rep una carta del rei donant-li les gràcies pel seu silenci.
3. Resposta oberta.

3.2.4 «Cada u del seu ofici»

1. Diu que els rellotges tenen ànima, veu i personalitat, mentre que l'home es converteix en una màquina-individu.
2. La informació a partir de la qual han de fer el resum és la següent:

Amb l'arribada i conquesta d'**Amèrica**, per part dels europeus, es van traçar plans d'expansió que exigien mà d'obra barata. Al principi es van esclavitzar els pobles indígenes americans, però la legislació espanyola es va plantejar molt aviat la sol·licitud de l'esmentada pràctica (gràcies als escrits de **Bartolomé de las Casas** i de l'**Escola de Salamanca**), i va fer que *s'importessin* persones esclavitzades de l'**Àfrica**, que, a més, tenien major resistència física i a les malalties, especialment les tropicals, començant així un comerç a gran escala d'esclaus africans: el *comerç negrer* o **Maafa**.

Cap al **segle xvii** hi va haver un gran increment en el nombre d'esclaus a causa de la seva importància com a mà d'obra en les explotacions agrícoles de gran extensió (sistema de plantacions) en **Amèrica del Nord, del Sud** i, principalment, en el **Carib**. Segons l'historiador britànic **Eric Hobsbawm** la xifra d'esclaus africans transportats a Amèrica seria d'un milió en el **segle xvi**, de tres milions en el **xvii** i arribaria als set milions en el **segle xviii**, cosa que permetria una enorme **acumulació de capital** de cara al desenvolupament del **capitalisme** europeu durant la **Revolució industrial**.

Aquest increment del *comerç negrer* va estar acompanyat, en la majoria dels casos, per una forta ideologia **racista**: els negres eren considerats éssers inferiors, assimilats freqüentment a animals, sense, si més no, poder ser considerats subjectes de dret i, per tant considerats, jurídicament, com a coses. Inicialment, el debat era sobretot si els individus de raça negra tenien **ànima** humana, ja que, en cas afirmatiu, aquesta activitat seria considerada il·legal per l'Església i va portar a un fort moviment per afirmar que els subjectes de raça negra no tenien ànima. En el cas dels indígenes d'Amèrica, s'havia decidit que tenien ànima, per la qual cosa no se'ls podia esclavitzar. De fet, era costum a moltes plantacions explotar l'esclau sota severes condicions fins a la seva mort, ja que sortia més barat comprar nous esclaus que millorar les seves condicions de vida. La font d'esclaus va ser **Àfrica**, i l'**illa de Gorée**, colònia francesa, va ser el lloc precís on es va establir el mercat d'esclaus, també conegut com el lloc sense retorn, i on se separaven definitivament les famílies desintegrades per l'esclavitud.

De forma similar els **àrabs** van mantenir un important tràfic d'esclaus africans, tant a través de rutes que creuaven el **Sàhara** com a través de la costa oriental d'**Àfrica**, fonamentalment l'illa de **Zanzíbar**. Aquest comerç es va estendre des del **segle vii** fins al **segle xx** i va assolir proporcions similars o superiors al comerç negrer de l'Atlàntic.

El nombre de persones esclavitzades procedents de l'Àfrica varia, segons diferents estimacions entre els 10 i els 28 milions de persones, encara que hi ha els qui parlen de 60 milions. Fins a 1850, almenys 13 milions van anar a parar a les colònies d'Amèrica, especialment Amèrica del Nord i el Carib. A més, l'investigador Enrique Peregalli calcula que caldria afegir un 25% de morts durant les captures i un altre 25% durant el viatge per l'Atlàntic. També es calcula que uns 17 milions van ser venuts a l'Índic, Orient Mitjà i el nord de l'Àfrica.

Les principals potències esclavistes que van estar implicades en el comerç i transport de persones esclavitzades procedents d'Àfrica serien segons estimacions: **Estats Units** / Amèrica del Nord Britànica, **Portugal** / **Brasil**, **Gran Bretanya**, **Espanya**, **França**, **Països Baixos** i **Dinamarca**.

3. Els primers són els homes que han trobat el seu rellotge. Són els que tenen una mena d'aplom en la distribució del seu temps i les coses els van regularment bé. Els segons són els que no han trobat el seu rellotge. Són els que sempre fan massa tard o massa d'hora i fan la impressió que no trobaran mai la seva jeia.
4. Resposta oberta.

3.2.5 «L'esperit guia»

1. Té somnis profètics, pressentiments alertadors, treu partit de la telepatia i a casa, fora d'èpoques de veritable penúria econòmica, sempre ha tingut fantasma.
2.
 - a) El desperta amb tres cops a la paret i amb el tic-tac d'un pèndol.
 - b) Li demana que avisi un comerciant que no agafi el tren de les deu perquè descarrilarà i hi haurà una colla de desgràcies.
 - c) Es veu en l'obligació d'evitar la catàstrofe.
 - d) Amb la següent nota als diaris: «*Es fa saber al públic en general que l'express que sortirà demà a les deu descarrilarà. S'adverteix a totes les persones que no tinguin una veritable necessitat de pujar-hi que se n'abstinguin, perquè aquestes coses no se sap mai com acaben*». (p. 226)
3. Respostes obertes.
4. Diu que aquesta li demanaria detalls que no estava en condicions de proporcionar.
5.
 - a) No mou ni un múscul de la cara, el mira fixament i li pregunta si ho diu amb pretensions de profecia.
 - b) Perquè el tren de les deu descarrila cada dia, com una mena de tic.
 - c) Diu que aquell tren l'agafen molt poques persones i que les tenen assegurades.
 - d) Indignat.
 - e) Crida l'esperit i li deixa anar: —*Que en sou, de quimèrics!*

3.2.6 «Fet d'armes»

1. La resposta és oberta, però hauria d'anar lligada a les idees següents: la narració sencera és un compendi de despropòsits sobre la lluita armada. Des de la ironia respecte del poble que ha desaparegut (*Per allí la setmana passada hi havia un poble*, p. 228) fins al fet que un dels soldats s'equivoca d'uniforme i no aconsegueix dissimular que és enemic. També la referència a la no homologació dels resultats (*Estem fora del camp de batalla i els resultats que obtinguéssim no serien homologats oficialment*, p. 229). Finalment, amb el fet de mesurar-se les forces a la ratlleta i, sobretot, amb la recompensa escollida pel guanyador, la bicicleta, un detall que evidencia que el que mou el personatge no és el poder militar.
2.
 - a) Perquè el seu concurs en la guerra no era gens decisiu i la batalla feia via al marge d'ell.
 - b) A la seva vora aterra un paracaigudista enemic.
 - c) Una metralladora i una bicicleta plegable.
 - d) Porta un uniforme caducat
 - e) El van copiar d'un diccionari.

- f) Els ho impedeix una paret de bales i de fum.
- g) Un dels dos proposa anar a cops de puny i, després, fer-ho a la ratlleta.
- h) Resposta oberta. Per exemple: **Jugar en català: a ratlleta.**
- i) Resposta oberta.
- j) Si guanya el paracaigudista, podrà usar l'uniforme correcte i fer presoner l'altre. Si guanya el narrador, el presoner serà el paracaigudista i el material de guerra que porta passarà a les seves mans.
- k) Guanya el narrador i es queda la bicicleta.

3. Resposta oberta.

3.2.7 «Història natural»

1.

- a) Insectes, cuques, rates, un rèptil tropical, escorpins, la perillosa *mimeolaalleuquis*, termites blanques i, finalment, un tigre.
- b) Resposta oberta. Esprais insecticides

2.

- a) S'estranya perquè enguany s'ha avançat la temporada.
- b) Que faci veure que no l'ha vist i sobretot que no el trepitgi. I que li faci un jaç de palla a la cuina i li tingui sempre a punt una galleda d'aigua neta.
- c) Que se'n vagi a un hotel a passar un parell de dies.

3.2.8 «La fi»

1.

- a) El sisè, després de 1939.
- b) En els desitjos, com a escriptor, de fer un llibre que li doni fama i diners, i en el cabell ros (de petit, Calders ho era molt).

2. Entre d'altres hi ha els tiradors de cartes, els que llegeixen les línies de les mans, els que veuen el futur en una bola de vidre...

3. Resposta oberta.

3.2.9 «O ell, o jo»

1.

- a) *Una vegada vaig arribar a ser tan feliç que m'ensopia; vaig estar a punt de conèixer la dissort per un excés de felicitat; gent que diu que es moren per massa salut.*
- b) Resposta oberta.

2.

- a) Rara música mecànica, tirar al blanc, casa de la por, venda de llepolies, noia decapitada, la Gran Roda, Tub de les Rialles.
- b) A l'atracció de la roda de fira.
- c) Resposta oberta.

3.

- a) Amb un autor que, havent acreditat un pseudònim ple de personalitat, comprova com se'n serveix un altre. I amb un gos que es troba acarat amb un altre en tombar una cantonada.
- b) El rondineig gens humà que els surt de les boques i les orelles altes i tenses.

4.

Conte breu	Punts de contacte amb «O ell, o jo»
«El mirall de l'ànima»	La semblança física entre dos personatges.
«Miratge»	L'odi que sent per un veí que li recorda la seva cara i amb el qual es baralla a cada pas. La semblança, doncs, i la violència per aquest fet.
«Ja era hora»	La baralla que es manté entre dos personatges.

5. Resposta oberta que hauria d'anar en el sentit de la pressió que senten per la similitud física entre els dos.

3.2.10 «L'«Hedera Hèlix»»

1.

- a) Ocultar una paret del jardí interior de l'amiga perquè desplau al protagonista.
- b) Pacient en les coses que mereixen paciència i apressat en els altres casos.
- c) Ha de signar uns papers per acceptar la plena responsabilitat de la compra i omple uns formularis oficials.
- d) La superfície de la terra comença a inflar-se en dos o tres llocs i s'obre en esclats minúsculs per a donar sortida amb un zumzeig perceptible a uns quants brots de color verd.

2. *Hedera Helix*. L'heura, hedra, hedrera, heurera, gedra, heura (fruit) o heures (*Hedera helix* L. del llatí *haerere*, adossat) és una planta enfiladissa de la família de les **araliàcies** que pot arribar a viure fins a 500 anys. Creix en llocs d'ambient humit i és originària d'**Europa**. A part de ser una planta amb aplicacions farmacològiques, també s'utilitza per ornamentar i decorar jardins, per aquest motiu, n'hi ha un gran ventall de varietats domèstiques.

3.

- a) El mercat, l'home que balla damunt de vidres, els taxistes i una catedral.
- b) La cara, el pavelló de l'orella, els braços, les cames, els peus, els músculs de la cara, els ulls, la barba, les galtes, les dents, la mirada.
- c) Per la corbata. Li diu que baixi de l'arbre, que ja no té edat per aquestes coses.

4. *La botiga dels horrors* i es va estrenar al Teatre Victòria l'any 1986.

3.2.11 «Una curiositat americana»

- 1. La procedència d'una figura que el protagonista té al rebedor de casa.
- 2. Perquè devia haver menjat alguna cosa en males condicions o perquè patia una vella malaltia que feia crisi aleshores.

3.

- a) —*Visca el panamericanis...!*
- b) Significa el desig de la unió de tots els països americans.

4.

- a) Perquè pensa que la dona del difunt voldrà saber els detalls de la mort.
- b) Resposta oberta.

5.

- a) Diu que no l'uneix cap lligam amb el difunt i que aquest hauria pogut patir l'accident en qualsevol altra banda, fet que continua convertint la víctima en una persona desconeguda.
- b) Resposta oberta.

6.

- a) «cadàver intrús», «nosa enorme», «paquets grossos».
- b) Resposta oberta.

7.

- a) Amb el gest de correcte encongiment i en un estat de conservació perfecte.
- b) El de les pomes que guardava per fer olorosa la roba blanca.
- c) Resseca.
- d) Amb alguns ornaments de les falles valencianes.
- e) El penja en un clau del rebedor vestit amb unes faldilles fetes d'una tela índia de colors.

3.2.12 «Quieta nit»

1. El Pare Noel entra en una casa on no l'esperen perquè celebren els Reis.
2. Evitar que la institució que representava pugui incórrer en desprestigi.
3. Diu que és infantil.
4. El Pare Noel, Pare Nadal, Santa Claus o Sant Nicolau és un personatge mitològic present a molts països que porta regals de **Nadal**. La mateixa figura amb el mateix nom existeix en uns altres països (en la llengua d'aquell país), com **França, Espanya, Portugal, Itàlia i Romania**. En alguns llocs el caràcters de Santa Claus i Pare Noel no són del tot intercanviables. Encara que, als països de llengua catalana, actualment i amb propòsits pràctics són dos personatges fusionats, històricament eren diferents.

El Pare Noel, o Santa Claus, és una figura folklòrica, llegendària i mítica, la qual, en la cultura occidental, porta presents als infants el dia **6 de desembre**, en la nit de Nadal o el mateix **dia de Nadal**. La llegenda es pot haver basat en contes sobre **sant Nicolau**, personatge l'existència històrica del qual és considerada poc creïble, encara per l'**Església catòlica**. La representació moderna de Pare Noel com un home (o **gnom**) gros i alegre, vestint una jaqueta i calces vermelles, amb punys i coll blancs; i cinturó i botes negres, es va fer popular als **Estats Units el segle XIX** a causa de la influència significativa del caricaturista i dibuixant polític **Thomas Nast**. Aquesta imatge ha estat mantinguda i reforçada a través de cançons, de la ràdio, la televisió i de pel·lícules. Al **Regne Unit** i a la resta d'**Europa**, la seva descripció és freqüentment idèntica a Santa Claus **estatunidenca**, però ell és conegut per altres noms (com Pare Noel).

Una llegenda associada a Santa Claus diu que viu en el nord distant, en una terra de neus eternes. La versió estatunidenca de Santa Claus viu al **Pol Nord**, mentre el *Father Christmas* britànic resideix a **Lapò-**

nia. Altres detalls inclouen: que és casat i viu amb la Sra. Claus; que fa una llista dels xiquets i xiquetes de tot el món, classificant-les d'acord amb el seu comportament; que regala presents en una única nit, incloses joguines i dolços, per a tots els nens que s'han portat bé arreu del món, i, de vegades, trossos de carbó i pals per a aquells nens i nenes entremaliats; i que realitza aquesta tasca amb l'ajuda de follets, que fan les joguines, i de vuit **rens** voladors (*Blitzen* = «Llamp», *Comet* = «Cometa», *Cupid* = «Cupido», *Dancer* = «Ballarí», *Dasher* = «Elegant», *Donner* = «Tro», *Prancer* = «Cabrioles» i *Vixen* = «Presumida») que arrossegueu el seu trineu pels aires.

Fa molt temps que hi ha controvèrsia sobre què fer amb el fet que els nens creguin en el Pare Noel. Alguns cristians diuen que la tradició de Santa Claus menysprea els orígens religiosos i el propòsit del Nadal. Altres crítics perceben Santa Claus com una **mentida** elaborada i que no és ètic que els pares ensenyin als fills que creguin en la seva existència. Altres encara s'oposen a Santa Claus per considerar-lo un símbol del consumisme del **Nadal**, o com una intromissió en les seves pròpies tradicions nacionals nadalenques.

5.

Personatge	Raó del rebuig	Se'l compara amb...
Enric	<i>Ací som liberals [...] però en aquest cas se'ns ofereix un servei que no creiem haver sol·licitat.</i>	-----
Isabel	Li han donat una mala adreça. En aquesta casa fem Reis.	els protestants
La nena	-----	un municipal

6. Primer li ofereix una copeta abans que marxi (*—Si abans d'anar-se'n volgués prendre una copeta...*, p. 255). En segon lloc, s'ofereix per acceptar els regals que calgui (*Si el senyor s'entesta a deixar alguna cosa i no hem de signar cap paper...*, p. 258). Després manifesta el seu disgust per tot plegat (*La mare es va tapar la cara amb un tovalló, somicant, i es queixà que, entre tots, li donàvem una nit de Nadal horrible*, p. 259). A continuació ordena a la criada que li serveixi alguna cosa per menjar i per beure (*La mare agità una campaneta i ordenà a l'Agustina que servís moscatell i neules*, p. 260) i, per últim, demana a la mateixa criada que l'ajudi a carregar-se el sac (*—Agustina: ajudi el senyor a carregar-se el sac*, p. 261).

7.

a) Resposta oberta. Podria ser: el Nadal té una significació resplendent i el Pare Noel constitueix una de les al·legories més simpàtiques de la diada, amb una causa ben noble.

b)

Personatge	Reacció després del sermó del Pare Noel
Ernest	Comença a cantar Quieta nit.
Nen	<i>— Com quedem, doncs? Que fem el salt als Reis?</i>
Mare	Agita una campaneta i ordena a l'Agustina que serveixi moscatell i neules.
Eudald	Allarga una mà ampla i penedida i diu que d'ell, a les bones, se'n pot treure el que es vulgui.

3.3 L'escenari desconcertant

3.3.1 «Coses aparentment intrascendents»

1. Que sigui possible fer retrats amb anestèsia.
2. Els primers flaixos es feien cremant pols de magnesi. Es van canviar perquè resultaven molt cars i perillosos.
3.
 - a) Li diu que sortirà un ocell.
 - b) Una altra forma és demanar que la persona o persones retratades diguin «Lluís», perquè així se'ls dibuixa un somriure a la cara.
 - c) Moriren més de tres-centes persones, totes de bona família.
4. El conte es titula «L'imprevist a la casa número 10» i acaba així: *Amb un espetec gemegaire la casa es parteix i es disgrega convertint-se en una immensa croqueta de veïns.*

3.3.2 «La maleta marinera»

1.
 - a) Al començament ens diu que aguanta la cremor de la sorra amb un somrís als llavis i, anteriorment, havia saltat les cadires del passeig, havia acaronat el cap d'un gos vagabund i s'havia discutit amb els empleats dels serveis públics. Aquell dia, a més, es capbussa dins l'aigua durant llarga estona.
 - b) Conquilles de marisc, peixos de vora costa, meduses, fragments de mosaic i terrissa de països exòtics, cames de banyistes, plantes de mar i petxines.
 - c) Pel color blanc que tenen sota l'aigua i perquè semblen desmaiades.
 - d) El descobriment d'una maleta misteriosa.
2.
 - a) Que no està malmesa per la sal i les tempestes marines, sinó que presenta un perfil net i una superfície llisa.
 - b) Que, en contacte amb l'aire, repel·leix l'aigua i s'asseca instantàniament.
 - c) Un petit elefant de metall bo damunt del qual una figura femenina aguanta un corn marí.
 - d) Una targeta amb la següent inscripció: «Azaya Lendhi. A Barcelona, carrer de les Claus, 24».
3. Granota de seda groga, saló recarregat de draperies i ple de perfums, joc de cortines, roba densa, pesada, que li fixava les actituds en volums estatuaris d'una gran dignitat, enfilalls de perles, bengala lluminosa, sortilegi.
4. El fa passar a una petita cambra que conté una taula amb una bola de vidre fosforescent al damunt i, després de passar-hi les mans, fa que aparegui la Julieta tenint relacions amb un home de raça negra.
5. Les coincidències són evidents. Es tracta del mateix recurs a partir d'un personatge similar pel color de la seva pell. Una dona que pretén el protagonista vol que aquest es tregui del cap la seva promesa fent-li veure, a través d'una imatge fictícia, que la promesa manté relacions amb un home de pell negra.

3.3.3 «Les mans del taumaturg»

1.
 - a) «extrema lassitud», «manera vaga i decaiguda», «ensonyament», «en esmorteir-me totes les facultats físiques».

- b) Podria ser: *Aquell vespre, un excés d'ànims m'obligava a moure'm pel menjador d'una manera enèrgica i engrescada. L'espavilada, en activar-me totes les facultats físiques, no abastava a omplir-me d'aire els pulmons.*
- c) «pomera urbana», «pisos», «cases de l'eixampla», «via ampla, d'asfalt», «un autoòmnibus».
- d) Resposta oberta.
2. Segons el narrador són tímids, taral·lirots, propensos a diluir l'humor en la tendresa del paisatge. La segona part de la pregunta té una resposta lliure.
3. Resposta oberta. Podria ser: de cop, una de les mans el caça i amb un moviment de dits el mata. Després l'allibera convertit en una piloteta sense vida.
4. Mongòlia és un estat de l'Àsia central, situat entre Rússia i la Xina, la capital del qual és Ulaanbaatar. Els mongols tenen els ulls axinesats.
- 5.
- a) L'interior i l'exterior d'una rulot luxosa, les siluetes fugisseres dels arbres, com a únics amics de l'adolescència, el renillar d'uns petits cavalls tàrtars com a única música del seu passat, i l'oncle taumaturg, l'únic parent que no l'abandonà mai.
- b) En la facultat de poder encomanar la bogeria i la mort a les persones.
6. Procés revolucionari que l'any 1917 a Rússia posà fi a l'autocràcia dels tsars i dugué a la instauració d'un règim socialista. Més informació a [l'enciclopèdia.cat](http://enciclopedia.cat).
- 7.
- a) Resposta oberta.
- b) Cau just a la ratlla fronterera i, a l'altre país, només hi queden les mans, que es mantenen intactes, mentre que la resta del cos es descompon.
- 8.
- a) Primer les fa triturar per un xarcuter alemany i, després, n'ofereix la carn a un gos famolenc del carrer.
- b) Per assegurar-se que no es complirà el presagi.
- c) El protagonista del conte ha sol·licitat els serveis d'una ambulància perquè se l'endugui i l'atenguin.

3.3.4 «El geni magiar»

1. Un home naturalitzat, és a dir, preparat amb tècniques de taxidèrmia, formava part de la Col·lecció Darder i, per tant, del Museu, des de la seva inauguració el 1916. Tot i que s'havia identificat com a betxuana o pigmeu, en realitat es tractaria d'un home de l'ètnia boiximana, pròpia de la zona sud d'Àfrica. De forma popular, però no despectiva, era conegut com «el negre de Banyoles». Més informació: [Museu Darder](#).
2. El sentit del curs dels rius, la descripció dels golfs i l'exacta conformació de les grans erupcions terràquies.
3. Resposta oberta.
4. Un personatge que ocupava una preeminent situació política va voler aprofitar-se d'unes reformes en el perímetre de la ciutat per a fer obrir el carrer, però aquest d'una banda delimitava amb els immobles d'una gran companyia nord-americana i, de l'altra, amb els d'un orde religiós molt puixant, els quals van guanyar el plet interposat en contra de l'expropiació, de manera que va obtenir l'espai just per obrir un carrer només amb calçada i voreres, però sense lloc per a les cases.
5. El nas que va fer saltar un xicot d'un cop de pedra contra el funcionari que enganxava segells a l'aire lliure, pensant que malmetia un ninot de pasta, corresponia a l'únic home real que vigilava el carrer postís.

3.3.5 «Feblesa de caràcter»

1. Diu que és el pes més inútil que pot arrossegar l'home.
2. És la disciplina filosòfica o teològica que tracta de les accions humanes quant a llur bonesa o malesa; lliçó de conducta. La segona part és una resposta oberta.
- 3.

La seva dona	va a viure amb un senyor del tercer pis
El seu fill	fuig amb la minyona
L'amic del cor	li pren el negoci
El confessor	el culpa a ell i li posa una penitència
El bon nom que tenia	la gent es gira a mirar-lo i se'n riu

4. Fa el que vol sense noses de consciència i tothom troba que està tan bé. Les dones el sol·liciten, els coneguts proclamen la seva simpatia i els veïns diuen: *«Ja ho veus, tan ase que semblava i encara farà carrera!»*.
5. A la nota que s'explica que van publicar els diaris l'endemà de la desaparició del narrador s'al·ludeix al *senyor Calders, ciutadà honorable i contribuïent de bons costums*.

3.3.6 «Raspall (conte infantil)»

1. Resposta oberta.
2. El canari de la seva tia, el llum de peu de la biblioteca, una pilota de roba, un manyoc de cordill, una baldafa americana, una herba nova del jardí i una canya llarga.
3.
 - a) Li passa la mà plana per damunt del pèl i li fa l'efecte que acaricia el llom d'un gos.
 - b) S'adona que el raspall irradia calor de vida i que es prem contra el seu cos cercant una carícia.
 - c) Resposta oberta.
 - d) Es diu que, un cop vençuda la dificultat de donar-li vida, aquest detall no és important.
 - e) Perquè era assenyat i coneixedor dels miraments que un fill ha de tenir amb els seus pares.
4.
 - a) A mitjanit, el nen Sala sent soroll a la biblioteca. Hi va i veu el pare barallant-se amb un lladre. Raspall s'abraona damunt del lladre i aquest queda tan sorprès que es rendeix de seguida.
 - b) Que mai més dubtarà de la paraula del seu fill.
 - c) Una caseta al jardí amb tot el confort de les darreres descobertes.
 - d) *«No és segur que ho sigui, però mereixeria ésser-ho»*.
 - e) Resposta oberta.
 - f) Resposta oberta.

3.3.7 «Un crim»

1. Resposta oberta.

2.

a)

Raons de l'advocat acusador	Raons de l'advocat defensor
1. L'acusat és un criminal sense educació ni vergonya.2. Va procedir d'una manera freda. Va pretxetar unes vacances a Reus i al segon dia ja va comprar la destrat.3. El dia del fet va convidar la víctima al teatre i va portar-hi la destrat amagada sota la capa.4. La víctima actuà en tot moment amb mansuetud, sense donar motius que induïssin a l'assassinat.5. La premeditació i la nocturnitat van fer més greu l'acció.6. Cal donar a l'acusat mort amb ignomínia.	1. L'acusat, home blanc, no s'havia vist mai en un cas semblant.2. L'acusat és endreçat, té una mirada dolça i l'aire net de les persones que no volen mal a ningú.3. Va arribar al crim perquè no podia triar i perquè s'hi va veure portat per un procés inexorable amb un sol desenllaç possible.4. La premeditació i la nocturnitat haurien de ser un atenuant.5. Si va matar és perquè deu tenir les seves raons i nosaltres no ens hi hem de ficar.6. Cal que sigui absolt lliurement

b) Que li sigui donada mort amb ignomínia.

c) Que sigui absolt lliurement.

d) Pagar trenta pessetes per haver mancat a una llei d'espectacles públics.

e) Resposta oberta.

3.

a) Resposta oberta.

b) Resposta oberta.

4. Resposta oberta.

E L G U S T P E R L
A L E C T U R A * E
L G U S T P E R L A
L E C T U R A * E L
G U S T P E R L A L
E C T U R A * E L G
U S T P E R L A L E
C T U R A * E L G U
S T P E R L A L E C T

Anàlisi de *Cròniques de la veritat oculta*

E L G U S T P E R L
A L E C T U R A * E
L G U S T P E R L A
L E C T U R A * E L
G U S T P E R L A L
E C T U R A * E L G U
S T P E R L A L E C T

4.1 La narrativa del real meravellós

4.1.1 Títol i parts

1.

Nom de l'apartat	Significat
«L'escenari desconcertant»	Els espais on s'esdevenen les accions de les narracions són realment estranys, sorprenents i meravellosos.
«La imprevista certesa»	Allò que resulta evident i irrefutable sovint és producte de l'atzar.
«Ver, però inexplicable»	A vegades hi ha fets que resulten incomprendibles però que ningú no s'atreveix mai a negar.

4.1.2 L'absurd

1.

- a) Resposta oberta.
- b) Resposta oberta.

4.1.3 Evadir-se de la realitat

1. La resposta correcta és la c). Els motius són d'interpretació lliure.

4.1.4 Realitat i ficció

1.

- a) La fotografia també va deslliurar el pintor de representar fidelment la realitat.
- b) El cinema.
- c) Una via d'escapatòria, lliure i sense entrebancs, per a fugir de la vida real.
- d) Juxtaposar la fantasia als conceptes diametralment oposats de l'encarcarada legislació burocràtica, el materialisme i la superficialitat de perspectiva.
- e) Com l'únic tema digne de consideració en literatura.

4.1.5 L'insòlit

- 1. *de qui sap quins poders superiors / les coses de l'esperit / hi ha coses que són realment inexplicables / el sorprenent / coses extraordinàries*
- 2. Resposta oberta.
- 3.

Fets inversemblants	Contes en què tenen lloc
Els desitjos es materialitzen.	«La ratlla i el desig», «Raspall», «El desert».

Aparició d'éssers fantàstics (esperits, àngels, personatges tradicionals...).	«La consciència, visitadora social», «L'esperit guia», «Quieta nit».
Personatges amb dots sobrenaturals.	«Les mans del taumaturg», «La maleta marinera», «L'any de la meva gràcia».
Fet extraordinari que contradiu les lleis físiques.	«Coses de la Providència», «Els catalans pel món», «L'arbre domèstic», «Història natural», «O ell, o jo», «L'"Hedera Helix"».
Distorsió de les lleis lògiques per una acumulació de casualitats.	«La revolta del terrat», «Coses aparentment intranscendents», «La clara consciència», «Una curiositat americana», «Feblesa de caràcter», «El problema de l'Índia», «El principi de la saviesa», «El geni magiar», « Fet d'armes», «Un crim».

4.

I. «La imprevista certesa»

Títol del conte	El fet extraordinari
«La clara consciència»	Coneixement del propi destí.
«La ciència i la mesura»	Fracàs de l'educació científica.
«El principi de la saviesa»	Una mà trobada al jardí.
«L'home i l'ofici»	La funda i l'esperit de l'inventor, diferents.
«El desert»	La vida, en una mà.
«La revolta del terrat»	Un gos que menja tapissos.
«L'any de la meva gràcia»	Les nines s'acoleixen de vida.
«Coses de la Providència»	Invasió del propi pis.
«La ratlla i el desig»	Un agrimensur perd les mesures.
«La consciència, visitadora social»	Interpel·lació de l'àngel bo.
«La clau de ferro»	La veritat del mite d'un armari.
«El Teatre Caramar»	Un enamorat doblement desenganyat.

II. «Ver, però inexplicable»

Títol del conte	El fet extraordinari
«La fi»	Coneixement de la pròpia mort.
«Quieta nit»	Refús del Pare Noel.
«L'esperit guia»	Un espectre es relaciona amb els vius.
«El problema de l'Índia»	Una vaca es menja un ram de flors.
«Cada u del seu ofici»	Vocació de rellotger d'un capità de vaixell.
«Fet d'armes»	Acord entre enemics de guerra.
«Els catalans pel món»	Un lloro parla català a Birmània.
«O ell, o jo»	El doble d'un home feliç.
«L'arbre domèstic»	Creix un arbre al menjador.
«Història natural»	Hi ha un tigre a la cuina.
«Una curiositat americana»	Un home va a morir a la casa d'un altre.
«L'"Hedera Hèlix"»	Una planta creix desmesuradament.

III. «L'escenari desconcertant»

Títol del conte	El fet extraordinari
«El geni magiar»	Carrer de cases inexistents.
«La maleta marinera»	L'endevinadora oriental.
«Feblesa de caràcter»	El lladre convenç el narrador.
«Coses aparentment intranscendents»	El magnesi d'un fotògraf cala foc.
«Un crim»	Un assassí s'exculpa de matar la sogra.
«Raspall (conte infantil)»	Un raspall convertit en un gos.
«Les mans del taumaturg»	Unes mans mutilades i decoratives.

4.1.6 L'element sobrenatural

1. Resposta oberta.

4.2 Contraherois del gran guinyol humà. Els personatges

1 Resposta oberta

2 Resposta oberta.

3

- a) Resposta oberta.
- b) Resposta oberta.
- c) Són noms estrangers.
- d) Amaguen jocs de paraules que tenen a veure amb la seva singularitat.
- e) Depa Carel·li («La consciència, visitadora social»); Galsworthy, Marc Noblesa i Feliu de l'Espatlleta («El principi de la saviesa»); Micklas («El geni magiar»); Elias Caramar («El Teatre Caramar»).

4

- a) Resposta oberta.
- b) S'insisteix en la idea que es tracta de personatges poc consistents i febles, sotmesos per una força superior que els sorprèn i subjectes a l'atzar.
- c) c) Resposta oberta.

5

Altres casos serien el del milionari que busca la persona que ha perdut la mà en el seu jardí en «El principi de la saviesa» i el del propietari dels pisos de «La revolta del terrat».

6

El porter, la minyona, la senyora vella distingida, el criat, el nen del carrer, el topògraf municipal, el guardià de trànsit.

7

a)

Personatge que va a trobar	Consell que li dóna
La germana de la seva mare	Li diu que es deixi de beneiteries, que es tregui la bena i que obri immediatament la mà.

Un llibreter amic seu	Li aconsella que pugi al terrat de casa, que es tregui la bena i que obri la mà així que passi el primer vol de coloms.
Una petita captaire que el va a trobar	Li diu que posi el puny dins una gerra d'aigua i que esperi un somni sense temps.
El seu millor amic.	Sent enveja i li dóna per parlar d'altres coses.
La seva promesa	S'entesta a aplicar draps calents damunt la mà tancada, li diu que la bena és horrible i que li teixirà un guant per a puny clos, sense dits.
El metge de la família	Li prescriu un pla de nodriment i li aplica 500.000 U.I. de penicil·lina.
El gerent de la casa on treballa	Li assegura que el podrien passar al departament de preparació i connexió de subcontractes de compra, li insinua augments de sou –sense comprometre's massa– i promet ampliar-li i anticipar-li les vacances.

b) Resposta oberta.

c) Resposta oberta.

8

Persones que fan cap al jardí	El que hi vénen a buscar
Un home amb un gramòfon sota el braç	Un petit vis de vanadi.
Una noieta bonica	L'honradesa.
Un lladre	Tota la seva documentació.
Un lampista	La memòria.
Mares	Els fills.
Marits	L'amor perdut de llurs esposes.
Gent	Fer dringar les passions.
Un quiromàntic	Llegir la mà que s'ha trobat.

9

Personatges	Accions
Un xicot	Treu de la gàbia un canari i li talla el coll incomprendiblement amb una fulla d'afaitar.
Una família	Corona un gran sopar amb la deglució d'una síndria.
Una minyona gallega	Festeja amb un xicot d'un entresòl veí.
Una polida senyoreta	Toca al piano una de les simfonies més immortals.
Uns senyors arreglats	Escolten la ràdio.

10

Personatge	Acció o estat
Nen	l'limant un dels fanals per la seva base
Funcionari reumàtic	enganxant segells a l'aire lliure
Demi-vierge	amb quimono florejat
Guardià de trànsit	emboscat entre una vela de bar i una palmera de saló a l'aguait de possibles contravencions

Senyora vella distingida	espera el criat o el cotxe
Llevadora seca	de mans filiformes
Porter	llegeix el diari
Festejadora tardoral	lassa de concentrar tota la seva força física i anímica
Topògraf municipal	amb el seu teodolit
Minyona	festejant amb un caràcter sintètic

4.3 Les veus narratives

1.

Contes amb el narrador en primera persona	Contes amb el narrador en tercera persona
«La ratlla i el desig», «El principi de la saviesa», «L'any de la meva gràcia», «La clara consciència», «Coses de la Providència», «El Teatre Caramar», «El problema de l'Índia», «Els catalans pel món», «L'arbre domèstic», «Cada u del seu ofici», «L'esperit guia», «Fet d'armes», «Història natural», «La fi», «O ell, o jo», «L'"Hedera Helix"», «Una curiositat americana», «Quieta nit», «Coses aparentment intranscendents», «La maleta marinera» «Les mans del taumaturg», «El geni magiar», «Feblesa de caràcter» i «Un crim».	«El desert», «La consciència, visitadora social», «La ciència i la mesura», «La revolta del terrat», «L'home i l'ofici», «La clau de ferro» i «Raspall».

2. «Quieta nit». *Tot just acabàvem de sopar (i sentíem encara el pessigolleig del xampany en el nas), quan van trucar a la porta.* (p. 254)

3. Resposta oberta.

4.

Diverses vegades, havia donat per inèrcia la seva conformitat a idees que en realitat el revoltaven. Tenia una mandra absoluta de parlar i de pensar. Tots els seus desigs, i tota la satisfacció dels seus desigs, es reduïen a contemplar amb els ulls mig closos un tros de motllura del sostremort [...] («La clara consciència», p. 136)

Estava acostumat als deficiis, i milers de tics estremen la meua pell. Semblava que no hi podia haver cap frisança que m'agafés de sorpresa, i a despit de tot vingué un dia en el qual va guanyar-me una nosa indefinible; sentí de sobte l'enyorament de coses desconegudes i un gran desig d'evadir-me per camins petits. («L'home i l'ofici», p. 152-153)

Un matí, en llevar-se, va veure que en el menjador de casa seva havia nascut un arbre. [...]

Va veure de seguida que allò no podia ésser la broma de ningú, i, no tenint persona estimada a qui confiar certes coses, va anar a trobar la policia. («L'arbre domèstic», p. 220)

Quan li tocà el torn, va explicar que volia un retrat petit, de poc preu, i que com més aviat enllestissin millor. Va procurar fer entendre que la mirada de la màquina li produïa desconcert i que si fos possible fer retrats amb anestèsia ell en seria adepte. («Coses aparentment intranscendents», p. 265-266)

Vaig recórrer la casa de dalt a baix, vaig regirar tots els armaris i tots els calaixos i, finalment, en un racó de les golfes vaig trobar un gran raspall passat de moda, definitivament bandejat de les necessitats de la família. Aclucant el ulls, vaig passar-li la mà plana per damunt del pèl, i és ben de debò que va fer-me l'efecte que acariciava el llom d'un gos. («Raspall», p. 311)

5. Resposta oberta.

4.4 Els motius recurrents

1

- a) mà/puny/mà; mà/jardí; mans; mans. L'element recurrent són les mans.
- b) Els dos primers són «El desert» i «L'any de la meva gràcia», i l'altre és «Les mans del taumaturg».

2

- a) A «La ratlla i el desig».
- b) A «Coses de la Providència».
- c) A «El principi de la saviesa».
- d) A «La revolta del terrat».
- e) A «L'arbre domèstic» i a «Història natural».

3

Resposta oberta.

4

- a) «El desert», «El Teatre Caramar».
- b) Saluda l'Espol i aquest li contesta obrint la mà i deixant escapar la vida.
- c) c) En el referent d'una fira.

5

- a) Resposta oberta.
- b) Resposta oberta.

6

a)

Depa Carel-li, l'assassí de «La consciència, visitadora social»: la comunitat establerta amb la víctima li dóna la sensació de plenitud, d'armònica consecució d'un superior propòsit.

El lladre d'«El principi de la saviesa»: sempre ha tingut sort, s'ha guanyat bé la vida sense treballar gaire, ha estat ben vist per la gent i respectat per la policia.

El lladre de «Feblesa de caràcter»: se li capgira el món i perd el que tenia. El fill fuig amb la minyona, també el deixa la dona, l'amic del cor li pren el negoci, el confessor el culpa a ell i tothom se'n riu.

L'homicida d'«Un crim»: es diu que quan un home de bona mena, sense antecedents penals i sense tares, en plena joventut, arriba a matar, és que deu tenir les seves raons. També ha dit que no hi tornarà més i no es pot dubtar de la seva paraula.

- b) Resposta oberta.

7

Motiu recurrent	Conte
La casa (símbol de seguretat, placidesa, punt de trobada i ordre quotidià)	«La ratlla i el desig», «El principi de la saviesa», «La clau de ferro», «L'esperit guia», «La revolta del terrat».

El jardí (on es pot esdevenir qualsevol cosa)	«El principi de la saviesa», «La maleta marinera».
El teatre (símbol de la realitat com a representació)	«El desert», «El Teatre Caramar», «Un crim».
El rellotge (maquinària de precisió per mesurar el temps i símbol del ritme de cadascú)	«Cada u del seu ofici».
Les mans (esdeveniment màgic)	«El desert», «L'any de la meva gràcia», «Les mans del taumaturg».
Els invents (l'esforç humà per dominar la naturalesa)	«L'home i l'ofici», «La ciència i la mesura».
Els crims (subversions de les convencions morals)	«La ciència i la mesura», «Un crim», «Feblesa de caràcter», «La consciència, visitadora social».
Els naufragis (el desastre, la catàstrofe, el fatalisme)	«L'esperit guia», «Coses aparentment intrascendents», «Cada u del seu ofici».

4.5 En el despertar de molts somriures. La ironia caldersiana

- 1 a) Resposta oberta.
- 2 a) Resposta oberta.
- 3
 - a) *Casa nostra és aquí, on som tu, jo i la nostra llar*, després li diu que l'endemà, amb claror de dia, tindran més elements per discutir-ho.
 - b) *Bé heu trigat prou.*
 - c) Perd el coneixement i cau de cara al sostre.
 - d) *Ningú, a l'Índia, no s'atreveria a negar a la vaca allò que de dret li pertany. Si el vostre ram li ve de gust, esteu obligat a donar-l'hi.*
 - e) *No us emboliqueu. Si us sent el gran Intèrpret esteu perdut.*
 - f) *L'exprés de les deu descarrila cada dia.*
 - g) Que l'han tret d'un diccionari.
 - h) *Aquest any s'ha avançat la temporada...*
 - i) *El despertar nens forma part de la meva feina.*
 - j) Resposta oberta

4.6 La reflexió amena

- 1 Resposta oberta, però és evident que se subratlla la llibertat dels altres per interpretar el que diu.
- 2 Resposta oberta.
- 3 Resposta oberta.

4.7 Una depurada i rica forma. La llengua

1 Coincideixen a subratllar que es tracta d'un llenguatge pla, entenedor, assequible, i bell i elegant.

2

a) «son», «camell», «màscara», «eixir», «gran»

b) Resposta oberta.

3

Resposta oberta.

4

demodé: passat de moda.

roulant: adjectiu que significa «que roda», «rodada».

basset: gos de caça de poca alçada i orelles caigudes molt llargues.

gigot: propi de la cuina francesa en referència a la cuixa de xai cuita al forn amb diverses herbes aromàtiques.

demi-vierge: literalment seria una mitja verge. En francès serveix per al·ludir una dona que es dedica a l'activitat sexual però conserva la seva virginitat.

5

a., b. i c. Respostes obertes.

6

fent guerra; armes; batalla; morts; metralladora; enemic; uniforme; general; barallar-nos; camp de batalla; entrar al camp; paret de bales i de fum; la guerra; presoner; material de guerra; campament; botí.

7

la resistència; assetjats; militar; plaça assetjada; plaça vençuda; combat; himnes; enemics; rereguarda; guerra.

8

Parts del cos humà	Elements del teatre
ulls, nineta, pestanyes, cara, mà, cor, dits	l'aranya central, cadires, llum, timbal, cadira, sala

9

Resposta oberta. Cal verificar que es mantingui el sentit de les paraules segons el context.

10

Resposta oberta.

11

Respostes obertes.

12

a)

Masculí singular	Femení singular	Masculí plural	Femení plural
blanc	<u>blanca</u>	blancs	blanques
lluminós	lluminosa	<u>lluminosos</u>	lluminoses
nadalenc	nadalenca	<u>nadalencs</u>	nadalenques
ros	rossa	<u>rossos</u>	rosses
romà	<u>romana</u>	romans	romanescs

<u>senyor</u>	senyora	senyors	senyores
rosat	rosada	rosats	<u>rosades</u>
llarg	llarga	llargs	<u>llargues</u>
<u>dret</u>	dreta	drets	dretes
<u>conegut</u>	coneguda	coneguts	conegudes
vermell	<u>vermella</u>	vermells	vermelles
<u>estúpid</u>	estúpida	estúpids	estúpides
<u>francès</u>	francesa	francesos	franceses
<u>definidor</u>	definidora	definidors	definidores

b) Resposta oberta.

c) Resposta oberta.

13 Respostes obertes.

14

a) *polit, correcte i elegant.*

b) *polit/polida - polits/polides / correcte/correcta - correctes / elegant - elegants.*

15 *nitidesa desconeguda; tapisseria transcendental; genets perses; amuntegats; víctimes d'una composició prolíxa; composició prolíxa i desordenada; guants de punt amb manopla; cabdell de llana blava; moble fred i rutinari; tauleta rodona; concert general, puntaire de la costa; ascendència marinera; corn marí; tofa tendra; gerro de vidre irisat; vidre fosforescent; ram de flors de cera; flors naturals; flors molt més suggestives; flors autèntiques.*

16

a)

Tret físic	Comparació
Era fina com un...	maniquí d'un gran basar
Lluïa un rímel rígid que convertia les pestanyes en una...	pinta espessa
Tenia la boca petita com un...	forat de pany
i uns ulls de...	color d'ostra

b) Resposta oberta.

17

Vaig casar-me: 1a pers. sing. pret. perfet perifràstic indicatiu (casar)

es presentà: 3a pers. sing. pret. perfet simple indicatiu (presentar-se)

tenia: 3a pers. sing. pret. imperfet indicatiu (tenir)

fou: 3a pers. sing. pret. perfet indicatiu (ser)

És: 3a pers. sing. pret. perfet perifràstic indicatiu (ser)

vetlla: 3a pers. sing. present indicatiu (vetllar)

contractà: 3a pers. sing. pret. perfet indicatiu (contractar)

comprenia: 3a pers. sing. pret. imperfet indicatiu (comprendre)
feia: 3a pers. sing. pret. imperfet indicatiu (fer)
tenia: 3a pers. sing. pret. imperfet indicatiu (tenir)
fer: infinitiu (fer)
detallaré: 1a pers. sing. futur simple indicatiu (detallar)
he observat: 1a pers. sing. pret. indefinit indicatiu (observar)
causa: 3a pers. sing. present indicatiu (causar)
s'esdevingué: 3a pers. sing. pret. perfet simple indicatiu (esdevenir)
dirigia: 3a pers. sing. pret. imperfet simple indicatiu (dirigir)
va tenir: 3a pers. sing. pret. perfet perifràstic indicatiu (tenir)
fer: infinitiu (fer)
era: 3a pers. sing. pret. imperfet simple indicatiu (ser)
va acomiadar-lo: 3a pers. sing. pret. perfet perifràstic indicatiu (acomiar)
 La perífrasi verbal és *acabava de prendre*.

18

- a) «descanseu», «no us ensopiu», «feu-vos».
- b) descansar - descansat, , ensopir - ensopit, fer - fet

19

Estats de la persona	Noms / Oficis	Elements arquitectònics	Vestuari	Caràcters / Formes de ser
marriment cavil·lació consirosa lassitud vacuïtat	agrimensor terrinent quiromàntic persignador comandari uixer taumaturg	peanya llinda basament mansarda sostremort	mitenes domàs borra cretona maneguí cot troca randes	urc malapte anodí, pusil·làtime repatani atrabiliària taujà mansuetud

20

Resposta oberta.

21

Resposta oberta.